

ОЛГА ЛАРИОНОВА

ПРИКАЗКА НА КРАЛЕТЕ

Част 0 от „Знаците на зодиака“

Превод от руски: Нели Христова, 1988

chitanka.info

Блокът беше последният в края на града. От него започваше полето, където нищо не бяха успели да построят — неутрална ивица ничия земя, още не градска, но вече отдавна и не селска. Цялото поле бе обрасло с бурен, защото това лято му предстоеше да изживее голямата мъка на приобщаването си към цивилизацията и щеше да е жалко безбройните колела, гъсеници, екскаваторни кошове и най-обикновени лопати да смажат дори такива простички тревици като комунигата и рапицата. Природата принасяше в жертва бурена.

На отвъдния край на полето се виждаха парници или, по-точно, онова, което някога са били. Колхозът, който ги бе използвал, получи нови земи и след като извади внимателно остъклените рамки, отпраща в неизвестна посока, а металните конструкции останаха, същински скелет на херинга, и пропускаха през треперещите си ребра волен полски вятър.

Нощем в полето бе тъмно като в рог. Затова пък около самия блок, където впрочем не беше вече поле, а заради засадените полуживи храсти кисел трън минаваше за озеленена зона на дадения микрорайон — бяха легнали гладките светлинни квадрати на ту светващите, ту угасващи прозорци. Но от високото, от деветия етаж, тази осветена ивичка не се виждаше и нощем на Артъом му се струваше, че някъде там, в непрогледната мъгла, небето все пак се слива със земята, както успоредни релси се сливат в глухи линии; небето бързо се съединява със земята и черният отблясък на това сливане като гребен на вълна замира над света, докато острието на първия лунен лъч отново не ги раздели като черупки на мида.

А понякога, когато му беше особено зле, той изпитваше усещането, че отвъд прозореца пространството съвсем изчезва, изчезваха не само земята и небето — там нямаше нищо, там цареше първобитен хаос, още не разделен на суша и простор. Този ден Артъом се чувствуваше особено зле.

Влезе тихо в апартамента, сякаш да не събуди някого. Ала нямаше кого да събуди и като се ядосваше на ненужната си предпазливост, демонстративно шумно закрачи из кухнята и тупна до хладилника чантата си и мрежата с консерви. Запретна крачоли до колене, клекна и меланхолично запремества кутиите, пакетите и кесиите в белия, мъхясал от скреж търбух. Щом си чак такъв идиот, че при всичкото си желание не можеш да си създадеш най-обикновен

семеен живот, няма защо приятелите ти да страдат от това. Утре ще поливате апартамента и ще ги събереш в своето чудо и приказ жилище. Посрещай ги. И прави съответната благодушна мутра. Особено пред чуждите дами. Ето и кайсиевият компот е за тях. Ах, вижте, сетил се е да ни купи кайсии! Ах, в сиропа има ледунки! Тъомка, ти си голяма работа, нищо че приличаш на Ален Делон! И чуждите дами, опръскали с лепкави капки деколтетата си, ще започнат да се наливат с кайсиев компот.

И тогава неговите момчета ще разберат колко му е зле.

— Тъомка — ще му кажат приятелите, — ти си един глупав буржоа! Та може ли в такова комфортно жилище да живееш самотен? Ето виж — ще ти кажат начетените момчета, — и аперитивче си поднесъл, и грахова гозба, но ти липсва някоя Зизи. Слава богу, за това оправия има. Я колко прекрасни дами са дошли (тия над кутията с кайсиев компот). Избирай!

Може пък и да избере? Та нали нито една няма да му откаже. Прекрасните дами направо са се изродили в някакви самоотдаващи се системи... Баста. Стига толкова.

Артъом хлопна вратата на хладилника и мина в стаята. Не светна лампата, а се приближи до прозореца, едва мъждеещ с пепелява нощна светлина. Неясното отражение на лицето му се отвори на стъклото и Артъом го погледна с омерзение.

Представете си, че до вас живее млад мъж, неотразим като Ален Делон. Е, човек може да си представи такова нещо. И как живее той, също може да си представи. Но цялото нещастие на Артъом бе в това, че беше много по-красив и от Ален Делон, и изобщо от всички чуждоземни кинозвезди от мъжки пол. Сравнението не е кой знае колко подходящо, но какво да се прави, щом в дадения момент липсват други еталони. Разправят, че навремето сравнявали с кралете (вж. Дюма). Слабичък и тъмнокос, той притежаваше онази чиста красота, с която са се славили благородните и неописуеми жени на Венецианов, с техните леко чупнати носове, одухотворени чела, с преливащата чистота на рафаеловските си очи и с греховните пухкави устни на Казанската Богородица. За съжаление този тип красота е изместен в нашето съзнание от друг, билинен новгородски тип, със задължителните руси къдри и лекомислено светъл поглед, който ние приемаме, кой знае защо, за истинския руски тип. А между другото

сините очи и русите коси са се смятали задължителни за красавиците на средновековна Франция, ако се вярва на нейния любовен кодекс от XI век.

Така или иначе благородната външност, съчетана с уникалното за наше време име, създаваха на Артъом такъв комплекс на неотразимост, че и при най-горещо желание на своите дващест и четири години той не можеше да създаде поне до известна степен здраво семейство. Поне да беше артист или най-малкото телевизионен говорител — те вероятно си изработват професионален имунитет срещу факта, че постоянно ги зяпат и сочат с пръст. Но той беше най-обикновен инженер и изобщо не можа да свикне с това, че жените по улицата непрекъснато се обръщаха подире му.

В мътното отражение на лицето му не се различаваха отделни черти, но Артъом го гледаше с искрено омерзение.

Докато внезапно не проумя, че е невъзможно да види дори смътно отражение, щом лампата не свети.

Отвън, от чернилката на първозданныя хаос, го гледаше чуждо, застинало лице.

Артъом остана като закован още няколко секунди. После се сети, че това всъщност не е прозорец, а балконска врата, и зад нея стоеше непознатият. Мисълта, че е най-обикновен крадец, му се стори нелепа — един крадец няма така спокойно да разглежда стопанина на апартамента през стъклото на вратата. Пък и какво може да се открадне от един млад специалист, съвсем наскоро изхарчил всичките си спестявания за най-евтинкото апартаментче на последния етаж?

А лицето продължаваше да го гледа, не помръдваше, не мигаше, не се приближаваше. Артъом направи крачка напред. Протегна ръце, натисна силно дръжката на вратата. Вратата, набъбнала през зимата, протяжно заскърца. Втората поддаде по-лесно и настръхнал от силния порив на вятъра, Артъом стъпи на балкона.

Мътното лице, виснало някъде отстрани, започна малко по малко да отплува в мрака, перилата на балкона лумнаха с фосфоричен пламък и изчезнаха, Артъом разпери ръце, притискайки се о грапавата тухлена стена, но беше късно да търси зад гърба си вратата, защото мракът пред очите му внезапно оживя, запристъпя към него като огромен черен котарак и Артъом усети как безшумната необятна лапа го подхвана, понесе го, притисна го към пухкавия си топъл корем и в

тази гъделичкаща топлина той почна да се задушава, но вече нямаше сили нито да се бори, нито да извика.

Последва кошмар, удесеторен от своята безкрайност. Нещо преобръщаше Артъом, меко го запращаше от една страна на друга, но в летежа си той не можеше да достигне нито пода, нито тавана — всеки път един пружиниращ удар на въздуха променяше движенията му и той продължаваше да плува, да пада, да се рее, а най-мъчителното бе липсата на каквато и да било твърда точка, за която да се захване. Въздухът беше ужасно гъст, раздираше вътрешностите на Артъом и той се чувствуваше като дълбоководна риба, хвърлена в леген с дестилирана вода. Жажда и глад не усещаше — до гуша бе изпълнен с някакъв лют, сладникав блудкаш и всичко — пространството около него, въздухът, храната, с която бе натъпкан — беше нечовешко, невъобразимо, НЕЗНАЙНО. По всяка вероятност отпърво бе сънувал или бе изпаднал в безсъзнание, но всичко, което го заобикаляше и произпълваше, бе толкова мъчително, че той непрекъснато идваше на себе си, но непосилен да задържи съзнанието си, отново го губеше. И тъй до безкрай.

Бузата му се сгърчи от студ и той се окопити. Ахаа, помисли, ето така загиват от преумора младите специалисти — седнали на пода в кухнята, прегърнали хладилника.

Отвори го, взе бутилка бира, още неуспяла да се изстуди. Ръката му трепереше толкова силно, че отново трябваше да се облегне на хладилника и да изсмуче бирата, уловил бутилката с две ръце, както мечетата държат биберона с мляко. Автоматически премести празното шише в чантата и прекара ръка по брадичката си. Днес му беше ред да се бръсне, но утре е празник, утре и... Ръката му се спря. Прекара я по едната буза, после по другата — четината, порасла за ден и половина, изчезна. Мда. Може би на връщане се бе отбил в бръснарница?

Артъом стана и се запъти към стаята, като продължаваше в недоумение да поглажда брадичка. В стаята спря и дълго шари по стената да търси електрическия ключ. За миг погледът му се задържа на пепелявия, мътно изпъкващ квадрат на прозореца. Някакъв страшен спомен се размърда в мозъка му, но така си и остана размътен.

Пръстите му напипаха ключа, чу се щракване и Артъом съкрушено разбра, че магията — а може би лудостта — продължава.

На канапето лежеше мъничка като гущерче жена.

Тя спеше. Артъом на пръсти се приближи до нея, за да не я събуди, отмести стола, яхна го и кой знае как подпря брадичката си на облегалката.

Жената не помръдваше. Гъвкавото ѝ тяло се бе разположило така, сякаш е било захвърлено, и то доста небрежно, като вещ, на която никой особено не държи. Нито един нормален човек няма да заспи в такава неудобна поза. Той просто несъзнателно ще заеме по-удобно положение... И едва сега Артъом разбра, че на нея ѝ е зле и трябва да ѝ се помогне, и това, че тя се нуждаеше от помощ, бе най-важното — той се втурна към нея и я повдигна за слабичките, необичайно смъкнати рамене. За части от секундата замря и объркано загледа раменете ѝ, защото такива рамене не можеха да съществуват в природата, но тогава пред очите му изплува акварелният портрет на Наталия Гончарова — неволно повярвал в съществуването на такива рамене, той ги пусна и хукна към кухнята за вода.

Но водата се оказа безполезна, защото просто не знаеше какво да прави с нея. Неудобно му бе да напръска главата ѝ, а беше невъзможно да я излее в устата ѝ — устните на непознатата бяха плътно стиснати. Вярно, от литературата знаеше, че в такива случаи разтварят зъбите с остър кинжал. По дяволите литературата! Но какво да прави сега, тук, с този човек, какво? Да крещи? Да вика за помощ? Ще вика помощ, „Бърза помощ“. О, господи, ако наблизко имаше изправен телефонен автомат! Но Артъом знаеше, че няма. А и как да излезе, как да я остави? Сама? О, безпомощност на двайсет и четири годишен съвременен цивилизован човек! Равик до умиращата Жоан. Роберт Локамп и Патриция Холмън. Оня, как беше там у Хемингуей, и оная, Кетрин. Литература, литература, литература.

И в този миг видя, че очите ѝ оживяват. Не ресниците, а само очите под изпъкналите клепачи; после дойде ред и на ресниците, но те бяха прекалено дълги и тежки, за да се повдигнат. Хайде де, подканяше я той, хайде — сякаш отворените ѝ очи щяха да го спасят от премеждията, от цялото неправдоподобие през този ден. Жената бе най-невероятното от всичко случило се през тази проклета вечер — и то не нейната поява, а тя самата, неприличаща на никого, НЕЗНАЙНА.

В какво се изразяваше това, Артъом не успя да разбере, защото видя очите ѝ.

— Фу — отдъхна си той и приседна в края на канапето, — а пък аз...

Но тя вече вдигаше ръце и закриваше лицето си и между дланите и устните ѝ се блъскаше отчаян, почти детски вик: „Но, но, но, но, но!...“ Хвана ръката ѝ — викът вече изпълваше стаята, отразяваше се от стените, звучеше от всички ъгли. После се скъса. О, по дяволите, гневно си рече Артъом! И ръцете ѝ, ледени и някак безплътни, като жабешки лапички. Без да става, той се протегна и измъкна от стенния шкаф вълнено одеяло. Такаа. Отдавна трябваше да го направи. Загърна раменете ѝ, мраморните рамене на Наталия Николаевна. Ама къде днес ще срещнеш жена, дето да припада, като види красив мъж? Изключено!

Наведе се над нея и се втренчи в лицето ѝ; после се отдръпна и тихичко подсвирна. Каква стана тя, каза си — пред него лежеше красавица с разкошна разрошена плитка и дълги като стрели ресници. А какво друго бе казал Николай Василиевич Гогол за голите бели ръце? И как така не я забеляза той още от първия миг? Сигурно го бе объркал печатът на дълго, непрестанно страдание върху това чудно лице. И после самият факт от появата на жената?... Само на жената ли?... Отново я загледа. И за малко пак да подсвирне. Тя не беше на повече от петнайсет, съвсем момиченце, сигурно ученичка. Ученичка ли? Виева вещица, това е тя. Или агент на „Интелижънс сервис“. Нали от уплаха крещеше: „Но, но!“ Не е руския значи. А може да е естонка или латишка? Нали и те са руси, а по красота е къде-къде по-красива от Вия Артмане!

Виевата вещица или агентът от „Интелижънс сервис“ тихичко изхлипа насън. Артъом оправи одеялото. Нещастно, изтерзано, подхвърлено детенце, дошло бог знае откъде. Стоплила се като котенце на припек и спи. Защо не и дам да пийне горещ чай?

Артъом се изправи, все още усещаше краката си подкосени, и се отправи към кухнята. След цялата тази хофманиана страшно му се искаше да направи нещо — да яде ли, да пие ли, или пък да отвори прозореца и да се надвеси навън? Спря се на най-простия вариант и започна да рови в хладилника. По дяволите гостите, ще има и за тях. В краен случай утре ще отскочи до магазина. Извади шунка, масло,

кайсиевия компот — да се постопли, не може да го даде толкова студен на измъченото момиче. А утрешните дами ще минат с каквото има.

Той хапна насила и се замисли кой къде ще спи. Още не бе купил походно легло, макар отдавна да се канеше, та да има къде да настани заседелите се и безпарични за такси гости. Вярно, канапето беше достатъчно широко за двама, но кой знае, може би неканената да се окаже с предразсъдъци. Най-вероятно още не е ходила на студентски бригади по строежите и на полето, където спят кой където свари. Ще трябва да си постеле на пода. Отиде в стаята и се закова на прага, защото от канапето го гледаха немигащи, разширени от ужас очи. Още една крачка и — отново ще се разнесе режещият, звънтящ вик. Артъом се подпря на касата на вратата. Колкото да бе трудно, все пак трябваше да се разберат. В края на краищата във всяко училище изучават някакъв чужд език. „Но.“ Тя крещеше „но“.

— Спик английш?

Очите дори не трепнаха.

— Шпрехен зи дойч?

О, слава богу, знаеше само тази фраза, чула в някой филм. Ами сега? Вдигна изразително рамене. Тя дълго го гледа изпод одеялото, после тихичко прошепна нещо. Той направи крачка напред, очите уплашено замигаха. Тя повтори фразата, но толкова бързо, че Артъом разбра единствено — говори френски. Тук вече не можеше да използва дори дежурната фраза.

— Париж — започна той ядно. — Нотр Дам, интернационал, метропол, революцион, Марсилезата. И Анри Четвърти. С това речниковият му запас свършва, ще се наложи да се обясняват с мимика. Марсел Марсо, ясно? Макар че утре ще се обясняваме, днес само ще се запознаем, за всеки случай. Ще трябва като диваците да се бутаме един друг с пръст така: Тарзан — Джейн, Джейн — Тарзан, помните ли този епизод?

Ама че контакт на двама ерудити, помисли той. И то в епохата на космическите полети. Не е много приятно такава хубавичка жена да те запомни като кръгъл глупак.

— Казвам се Артъом — рече той. — Артъом! — И за по-голяма убедителност тупна юмрук в гърдите си. Същински орангутан, помисли си.

— Аз се казвам Дьониз — чу се изпод одеялото. — Само че лошо говоря руски.

— О, господи! — Олекна му. — Говорите като самия цар Соломон, като Цезар, като самия доцент Василиев на лекции по международно положение. Но да отложим преговорите за утре, че главата ми се пръска, пък и виждам — очите ви се затварят. Спете спокойно и сънувайте своя роден Талин.

— Mon Paris natal^[1] — тихо прошепна тя.

— Е добре, Париж. — На Артъом му беше все едно, само по-скоро да се изтегне. — Въпрос на вкус. Макар че, естествено, заслужава си да сънуваш онова, което едва ли ще видиш в оригинал.

— Аз съм родена оттам — бавно изрече Дьониз, като явно трудно намираше думите. — Mon Dieu, je confonds des mots simples^[2] — прошепна съвсем тихо.

— ... Родом съм оттам — машинално я поправи Артъом. И едва сега до съзнанието му достигна смисълът на казаното. — Аха, проклетият „сервис“ все пак.

— Не разбирам... Защо сервис?

— Нищо, аз само така. Искате ли да ядете?

— Не.

— Отговорът е прекалено бърз, за да бъде искрен. Сега ще ви донеса нещо.

Бе запилял някъде ножчето за консерви и доста се забави в кухнята, докато отвори кутията с джобното си ножче. Отвори я, изсипа я в стъкленото блюдо за риба и го отнесе на Дьониз.

— Ето — каза, като се приближи, но тя вече изопваше ръка, за да се предпази от него с тясната си беззащитна длан.

— О, по дяволите! — ядосан остави съдината на стола до канапето. Розовките лъскави кайсии самодоволно като прасенца се бяха излегли в тясната съдина и изразително дяляха собствената му стая на Франция и СССР. — Впрочем, както желаете.

Отри ножчето и се опита да го сгъне, но след неотдавнашната магия ръцете му още трепереха и ножът, без да се сгъне, се плъзна от пръстите му и полетя с острието надолу. Двамата видяха как то блесна като тясна сребърна рибка, докосна пода и... потъна в него. Цялото. Сякаш подът не беше паркет, а гъст крем или месена глина. Едва

забележимото кръгче се разбърза, разшири се, слабата му сянка плъзна под обувките на Артъом — и всичко изчезна.

Той гледаше зашеметен пода, мястото, където бе станало поредното чудо. После вдигна глава и срещна очите на Дьониз. Гледаха се така, сякаш и двамата бяха нечиста сила в човешки образ, мразеха се взаимно за цялото безсмислено неправдоподобие на тази вечер, за кошмара на тия никому ненужни чудеса, за нежеланата среща — и всеки си мислеше, че другият е виновен за случилото се.

Артъом се опомни пръв. Край. Стига с тези фокуси, до гуша му дойдоха. Изтича в антрето и дръпна шлифера си от закачалката. Още не знаеше какво ще прави — ще пренощува у някой приятел, ще се пошляе до сутринта из пролетните усойни улици или просто ще намери изправен телефонен автомат и ще се обади на съответните органи — не можеше повече да понася такова издевателство над разсъдъка си.

Ако тя поне мъничко беше по-различна, и мисъл нямаше да му мине да я обвинява в това, което ставаше; но необикновената красота от само себе си я правеше съпричастна на цялата тази дяволия. Той отвори широко холната врата, изхвърча на стълбищната площадка — и видя наоколо сребърна здрачна градина.

Тогаваше се успокои. Дявол да го вземе, рече си, не всеки ден ти се пада да сънуваш такъв вълшебен, цветен, широкоформатен, стереоскопичен и стереофоничен сън. Трябва да се възползувам. Възползувай се, брат. Не, може ли така — и два часа да не прекара без цитати от Хемингуей. Това съвсем го развесели. Е, да разгледаме съня с всичките му подробности.

Черни мултипликационни пирамидки от дървета, равномерно залепени за долния край на мрачното неживо небе; тъмен варак по правите като релси пътеки, а между тях — разлив от светлосиви бисерни цветя, не израли от земята, а сякаш преливащи от гърлото на вълшебно гърненце, което вместо просената каша на Братя Грим вари и не спира купища цветя, докато не запълни този кукленски свят до края, който е толкова близо.

И сред градинката, обвита от пепелява мъждееща светлина, без всякакъв аромат, с особена, лепкава тишина, като нещо съвсем естествено се издигаше мъничка дисневска къщурка. Неправилната ѝ форма подсказваше, че се състои от една стая. Изградена бе от най-

обикновени тухли и двукратно покрита със слама. Прелестна колибка. Само комин нямаше, затова пък на входната врата трогателно белееше номер на апартамент. Артъом тихичко, почти на пръсти заобиколи къщата и през цялото време рамото и дланта му докосваха грапавата стена — беше опасно да се отдалечи дори на половин крачка. Чупка — и под пръстите му зашумоляха тапети. Ами да, тук трябваше да се намира великолепният апартамент на съседа Викентич, безпръстия месар, който вече бе чукал у Артъом за цигари. Но от апартамента са останали само грапавите невесели тапети, тук-там раздрани от якия пес на пазача.

От следващия ъгъл започваха прозорците. Неговите прозорци — първо кухненският с перата зелен лук на вътрешния перваз, а после осветеният, съединен с балконската врата. Балконът лежеше направо на земята и хванал се за неговите грозни чугунени перилца, Артъом ясно си представи, че цялото вълшебство на тази мъртва градина изчезва, почвата се отдръпва изпод краката му и възстановява предишната девететажна пропаст между неговия балкон и истинската земя. Страхът от въображаемата бездна бе толкова голям, че за малко Артъом да се прехвърли през перилата и да нахълта обратно в стаята през балконската врата, но през стъклото се виждаше канапето, а на него — легналата по корем Дъониз. Но-но, подвижна си той и се насили да се откъсне от спасителните перила, забърза покрай последната стена и удряйки се с цяло тяло о входната врата, се озова в антрето.

Дъониз не помръдна, сякаш не бе чула стъпките му. Но пухкавото одеяло дишаше равномерно и бавно, като че ли бе кожа на спящо котенце. Артъом отиде до канапето и тежко се отпусна на единия му край.

— Току-що бях там — той посочи с палец към прозореца. — Висяща градина на Семирамида. Посред градината — голо място, а на него — нашата колиба. Искаш ли да погледнеш?

Тя вдигна глава, безучастно хвърли поглед към прозореца, след това едва чуто промълви.

— Mais c'est égal^[3]. — И отново оброни глава.

И в този миг той вече истински се уплаши, както човек се страхува не за себе си, а за другия. Която и да е тя, той е мъжът, той е по-големият, по-силният. Не знаеше нито дума френски, но прекрасно

разбра — на нея ѝ е все едно, и то дотолкова все едно, че няма нито да яде, нито да пие, а ще се свие под одеялото в малка зъзнеца топчица, досущ изоставено в гнездото си птиче, и като едното нищо ще си умре. А той няма да знае какво да прави с нея, още повече че не може да изтича до телефонната кабина и да се обади нито на „Бърза помощ“, нито на съответните органи.

— Сега вече ще трябва да ме слушаш — каза той решително. — Ще вечеряме.

Водопроводът в кухнята беше наред — течеше и топла, и студена вода. И с газта беше наред. Артъом свари чай, почти насила даде на Дъониз да пие. На него след всичките тези открития нищо не му се хапваше, но в качеството си на по-възрастен бе длъжен да даде нагледен пример, та със сполучливо прикрито отвращение напъха в устата си две тлъсти марокански сардинки. Извършил този гастрономически подвиг, Артъом почувствува, че повече не е способен на нищо.

— По моя часовник е десет и половина... О, дявол го взел! Спрял е. Трябва напосоки да определяме времето. Навън е тъмна тъмница, на хоризонта не се вижда никаква светлина и едва ли ще можем да се ориентираме. С правото си на старши отлагам всички въпроси за утре и заповядвам да спим. Лично аз съм уморен като куче.

Той старателно заключи вратата, после издърпа чекмеджето с инструментите и извади оттам малка, наскоро точена брадвичка. Не е кой знае какво оръжие, но все пак.

— Поотмести се — каза той. Дъониз отчаяно затрепка с ресници. — Отмести се, отмести. Нали ти е все едно.

Тя уплашено се притисна о стената. Артъом пъкна брадвичката под възглавницата и блажено се изтегна до Дъониз.

— Ние си имаме една симпатична приспособленческа пословица — измърмори той, присвил очи — „с любимия и колибата е рай“. Не си ли чувала? — Възглавницата под бузата му помръдна — Дъониз или бе кимнала, или отрицателно бе поклатила глава. — И така, раят е налице, колибата също е комфортна, остава да си представиш, че аз съм желаният „любим“. — Дъониз отново се дръпна уплашено, но вече нямаше накъде. — Не бой се, глупаче, нали ти казах — само си представи. А колибата ми е европейска — „с баня, гостна, фонтан и градина...“, как беше по-нататък?... „с фонтан и градина, само

внимавай да няма наблизо...“ А знаеш ли кое е най-страшното в цялото това театро? — Дьониз спря да диша. — Струва ми се, че сме съвсем сами...

Събуди се.

Чувствуваше се неописуемо леко. Въздухът го гъделичкаше отвътре при всяко вдишване, ръцете, вдигнати, за да ги сложи под главата и да се протегне, литнаха от само себе си, сякаш за всяка бяха привързани по десетина балончета. И изобщо всичко бе до немайкъде хубаво — шапка на тояга и морето до колене. И ако нещо не беше съвсем както е ред, то само за да може да го преодолее, превъзмогне, преправи, преустрои. И да го овладее.

Състояние на леко опиянение. Внимателно, Тьомка. Докато спа, с теб са направили нещо. А може би не с теб, а с всичко, което те заобикаля. С въздуха например.

Артъом напипа в джоба си прибория през нощта кибрит и драсна една клечка. Пламъчето бе по-ярко от обикновено. А може би само му се е сторило така? Драсна още една и чак тогава се сети за Дьониз. Ама че съм магаре, ще изплаша спящия човек.

Внимателно пусна крака от канапето, изправи се и едва ли не с танцова стъпка излезе в антрето — впрочем това ставаше от само себе си, а не от прилив на радост. Добре, първо да определим къде се намираме. Отвори вратата и излезе в градината. Веселието — неестествено, привнесено — не си отиваше, но увереността му безвъзвратно се изпаряваше. Да, наистина къде сме? През главата му минаваха какви ли не щуротии на Бианки от рода на лишеи, които трябва да растат само откъм северната страна на дървото, или мравуняк, който, напротив, предпочита южната. В райската градина нямаше нито мравуняци, нито лишеи. Утринният здрач бързо се стопяваше, но никъде между дърветата не проникваше нито едно петънце на криещото се слънце, нито розовеещият знак на зората. Небето бе забулено с леки, но необикновено ниски облаци, те виснеха неподвижно и отвън дърветата се спускаха чак до земята. Като че ли градината с кукленската къщичка бе покрита с мътен пихтиест похлупак. Никакъв шум, никакъв полъх.

Той се върна.

— Ставай — приседна на края на канапето, отпусна длан върху одеялото, където предугаждаше тесничкото полегато рамо. — И да не

си помислила да се стряскаш като одеве.

Тя обърна към него лицето си, потръпващо от спомена за вчерашния ужас, и той внезапно бе обзет от страх, страх като в детството, когато срещнеш нещо такова, което е невъзможно да съществува, което НЕ СЕ СЛУЧВА — нещо като Сивия вълк, нещо като Вий, като Кашчей Безсмъртни.

Точно така го порази нейното нечовешко, не от природата, а от живописиста лице.

— Успяхме се — нарочно високо каза той, за да разруши магията на застиналата, нетрепваща красота. — Трябва да се ориентираме по звездите. Север, юг и всичко останало. Има мъгла. — Тя го погледна, види се, не разбра какво говори, а и той не чуваше и не разбираше собствените си думи. — Мъгла. Облаците са слезли досам главите ни. Отвъд дърветата те са похлупили земята. Само мъгла, а по средата ѝ — ние. Ти и аз.

Той се оградяше от нея посредством думите, сякаш само да замлъкнеше и щеше да остане беззащитен пред дяволската ѝ неръкотворна красота.

— Ама ставай де — развика се той отчаяно, — ставай, натресе ми се на главата...

Тя послушно се вдигна и тръгна към банята, стъпваше плахо и леко, сякаш подът, така загадъчно погълнал вчера злощастното ножче, можеше отново да зине. На прага спря, учудено се заслуша, но не във външни звуци, защото наоколо цареше все същата ненарушима тишина, а в нещо свое, подкожно, мърдащо вътре в нея.

— Чудна работа — каза тя спокойно, — цялата съм... Légère, лека. Само да си почина и...

Не доизрече, сякаш още не можеше да реши какво ще направи, като си почине.

— И тогава? — кой знае защо шепнешком попита Артъом.

— Тогава ще мога да летя.

— Да — каза той, — да... — И дори в себе си, не на глас, не се усъмни, че тя действително ще може.

И си представи как тя излиза на балкона, навежда се през перилата... О, по дяволите, та той забрави, че сега балконът е легнал на земята. Но все едно, все едно. Тя ще се качи на перилата, ще подскочи и дори без да размаха ръце, ще започне леко да се издига към

пихтиестата сива камбана, покриваща цялата градина. Контурите на тялото и ще избледнеят, ще се размият; ето я... Вратата хлопна — Дьониз изчезна в банята.

Артъом шумно си пое въздух и се отръска като излязъл от езеро паток. Положително, докато гледа Дьониз, главата му се пълни с разни щуротии. Огромна глупост, както обичал да казва Хораций. Да се намериш бог знае де, дявол знае с кого и съвсем незнайно за какво и още преди зори да блещиш очи в тази кукличка... Тфу. Значи тъй: закусва набързо, приготвя се и тръгва на разузнаване. В края на краищата тази градина не е дълга десет километра. Все някъде трябва да свърши. Да стигне веднъж до края, пък там ще види.

— Готова ли си? — попита той влязлата Дьониз. — Сядай, яж. Сега ще останеш тук, а аз отивам да поогледам околността.

Тя отчаяно разтресе глава.

— Чуй, когато ти говорят. Ако са искали да те отвлекат оттук... Ама не се пули така страшно! Разбери, щом нас двамата са ни настанили в тази самостоятелна колиба, значи някой иска да стоим тук заедно. И ако са решили да направят с теб нещо, то повярвай, ще имат и време, и възможност за това. Така че стой си и не мърдай от къщи. Брадвичката е на канапето, за всеки случай. И не се разкисвай.

Понечи да я потупа приятелски по рамото, та наистина да не се разкисва, но навреме се усети. Дявол да го вземе, съвсем забрави, че нейните рамене не са създадени да ги потупваш приятелски. Съвсем за друго са тия рамене...

Фу, нечиста сила. Пак трябваше да се отръска.

— Хич да не ти пука, принцесо — каза той с неестествено бодър глас и прекрачи прага.

Направо от вратата пътечките се разделяха като ветрило — не по-малко от десетина. И така, да изберем някой прост вариант — ще върви направо, та къщичката винаги да остава зад гърба му.

Извървя няколко крачки и разбра, че е невъзможно да се върви направо. Пътечката лъкатушеше, по най-чудноват начин сменяше посоката и се губеше сред безмълвна грамада от издължени храсти, яко преплетени с тризъби, колкото голям кокоши крак бодли. Артъом неволно се обърна — сламеният покрив на къщата вече не се виждаше зад завоя. Защо нямаше едно капроново въженце или поне най-обикновена макара десети номер от комбинат „Червен конец“, дълго

200 метра. И Дьониз да я държи за единия край а ла критската Ариадна.

Представи си картината, сякаш я гледаше отстрани: дългуч (метър и осемдесет и четири) с капронена ремъчка като стайно куче. Ама нас комай ни е страх? Тясната пътечка продължаваше да се вие, изплъзвайки се изпод краката му; беше насипана с едър като добре препечена елда червеникав пясък. Артъом все не можеше да разбере какво необикновено, НЕЗНАЙНО има в пясъка, после разбра: по него не остават следи. Никакви. За да се убеди, той приклепна и изписа с пръст главно калиграфско „Д“. Докато вдигна ръката си, всичко изчезна, сякаш беше писано на вода. Нито трапчинка, нито brazdичка.

Само червен ненаситен пясък, в който можеш да изчезнеш без следа.

Затича назад. Още един завой. Заби се в жилав, надвиснал над пътечката храст. Изподра се. До кокал. Отново затича. По-бързо. Само по-бързо. Спъна се. Корен. По дяволите, какъв ти корен. Дървета без коренища. И такива дървета не бе срещал досега. Сигурен е, не бе срещал. Някъде беше завил. Не бе забелязал, че пътеката се разклонява. Назад!

Назад. А докога назад? Тича вече повече от километър и никакви отклонения, нищо, което да напомня предишната пътечка. Заобикаля го гъсталак. Защо ли свърна? От какво се уплаши? Ще повърви още малко, мътните ги взели тия дървета, може пък да не ги е забелязал преди. Сега вече трябваше да се връща към къщичката. Назад!

Назад. Дърветата ставаха все повече и повече. Не бива да тича. Че то и бездруго го измъчва жажда. Трябва да върви спокойно. Спокойно да върви назад. Ето така. Вече половин час върви назад. За кой ли път завива назад. И къде е неговият дом? Колко пъти сменя посоката тази сутрин? Поне да имаше някакъв ориентир, бил той и нищожен. За слънце дори не мечтаеше. По слънчицето, по слънчицето, по зелената ливадка. Окаденият търбух на мишосивото небе е провиснал чак до върхарите на дърветата. Той бавно се потътри напред. Напред ли? Ако можеше да бъде сигурен в това...

Мина около час, докато му хрумна просто да се покачи на някое дърво и да се огледа. Безпомощност на цивилизован цивльо, разгневен си помисли той.

Избра си едно, дето му се стори по-високо, промъкна се към него през гъстите храсти и свали обувките си. Стволът бе гладък, дяволски трудно му беше да достигне долните клони. Нагоре беше по-лесно и вече на върха Артъом провря глава през клоната и погледна надолу.

Видя онова, на което казват „девствена гора“. Море от зеленина, смайващо еднотонова зеленина, дори без петънце мъничко по-друг оттенък. Сякаш гората бе поливана от вертолет с отровноизумруден меден сулфат. Ако не беше пътеката, идеално посипана с едрозърнест железен пясък, щеше да рече, че по тия места не е стъпвал човешки крак.

А сигурен ли е, че под него има пътека? Никак нямаше да се учуди, ако и тя изчезнеше. Но пътеката си беше долу и когато скочи на нея, Артъом пак не можа да определи от коя посока бе стигнал до дървото. А не е ли все едно? Оставаше му да поеме накъдето му видят очите. Или изобщо никъде да не ходи. Какъв смисъл да се мята назад-напред, щом сезам се е затворил, завинаги отделил поляната, застлана с лека пяна от пепелносиви цветя? Какви нови неестествени красоти го очакват на единия или другия край на пътеката и най-важното — защо? От онази проклета вечер, когато той тупна на пода чантата и мрежата с консерви в своето симпатично новичко апартаментче, някой упорито и методично се гавреше със здравия му разсъдък. Сякаш в концлагер се опитваха да установят колко време може да издържи човек в разреден въздух. Или на студ.

Не си ли правят с него някакъв чудовищен опит, като проверяват колко чудеса може да понесе обикновеният човешки мозък? А ако е така, каква тогава е Дъониз — съучастничка или опитно мишле?

Колкото и да е странно, мисълта за Дъониз не възкреси в паметта му лицето ѝ. Неопределени спомени за нещо красиво, и толкова. Е, стига, какво пък особено има в нея? Той с мъка си припомни всяка отделна нейна черта — устни, вежди, коси. Всичко е прекрасно, няма спор, но много често същите съвършени съставки се съчетават в абсолютно неизразителни, плоски лица. Нищо особено и ако му е съдено повече да не я види, няма да изпита кой знае колко голямо разочарование. А хич няма и да я търси. По собствено желание кракът си няма да мръдне. Пък ако някому това е необходимо, нека го носят. Ако щат да го влачат, ако щат по въздуха. Пльосна се на пътеката, разрови с обувката си пясъка и в същия миг чу близък, призивен вик:

„Аа!“ Викаше Дьониз, но не с пълен глас като от болка или страх, а малко недоумяващо, питащо — къде си?

И отново „аа!“, но това вече беше страх.

Той скочи и без да мисли за нищо, втурна се право през шубраците към гласа. И когато най-сетне, целият изподран, се измъкна на полянката, къщичката се виждаше на някакви си десетина крачки от него и на прага, подвила под себе си крака и пръснала по коленете си сиви цветя, в буколическа поза седеше Дьониз. Той чудесно разбираше, че тази картина прекалено намирисва на коледна картичка от старинния бабин албум, липсват само гукащи гълъби — и същевременно с трезво съзнание чувствуваше, че сега ще я вдигне — само крехките ѝ лопатки ще шавнат под дланите му — и както е така, с подвити коленца и цветя в полата, ще я притисне към гърдите си... оставаше му само крачка до нея, когато преодоля магията. Изчака, пое си дъх, после направи последната крачка и като дръпна панталоните на коленете си с привичен жест, приклепна до нея.

— Какво има? — попита я. — Уплаши ли се?

— Да — съгласи се Дьониз. — Вие толкова дълго бил... dans se fourré^[4]... там — тя неопределено махна с ръчица. — Искях да ви извикам...

Запъна се и наведе глава. Смътно подозрение отново се надигна у него: тя не искаше да го изпускат. Държеше го до себе си. Той се изправи и тя мигом изпадна в паника.

— Така — Артър втрещено я гледаше. — Искате да ме повикаш. И какво?

— Искях да ви повикам... но тогава... Забравих името ви.

Беше готов да не ѝ вярва. Каквото и да кажеше, не биваше да ѝ вярва.

Но думите ѝ, произнесени по детски безпомощно, по странен начин съвпадаха с неотдавнашното му състояние. Та нали и той не можеше да си припомни лицето ѝ.

Всичко беше очаквал, само не това.

— Артър.

— Артър...

— Повтори.

— Мосю Артър.

— Ох, само без тия вносни обръщения. Просто Артър.

— Артъом. Артъом. Артъом.

— Така, умница. Друго не те ли безпокои?

— Страхувам се за утре (не е лишено от основание, ето аз пък се страхувам за днес)... страхувам се за утре — ще се събудя и вас няма да ви има. И помен няма от вас. Нищо.

Артъом я погледна замаяно като осмото чудо на света.

— Нали ти беше все едно.

— Докато сте до мен.

Виж ти!

— Не бой се, вече няма да те изоставям. Беше пълна глупост да тръгна сам. Ако не ме беше повикала... Защо не питаш какво съм видял там?

— Това вече ми е все едно.

— Там има само градина. Безкрайна, самотна градина и ако напуснем нашата къщичка, едва ли ще можем да се върнем в нея.

— За какво тогава да излизаме?

Той стана и мълком влезе в къщата. Искаше му се да мине без обяснения.

— Пригответъ се — късо изкомандува той.

Дъониз объркано го гледаше от прага как тъпче хляб и консерви в сака, как сгъва одеялото.

— Това е за теб — хвърли ѝ той своя пуловер. — Нощем става хладно.

Притвори зад гърба си вратата и дори не се обърна. Тази кукленска колиба не беше неговият дом, за да му е жал.

— Върви напред — пусна я пред себе си по тясната — двама не можеха да се разминат — пътека. — И крайно време е да си поговорим.

Тя не отвърна нищо.

— Коя си ти?

Дъониз направи няколко крачки в мълчание, сякаш обмисляше отговора си, после вървешком се обърна и той видя спокойно прекрасно лице: аз съм такава, каквато съм, каквато съм се родила. Отново литература.

— Руския ли си? — Глупав въпрос, руските лица не са такива.

— Мама.

— Ясно. Жертва на предреволюционната миграция. Като Марина Влади.

— Не. Последната война.

— Немците ли са ги изселили? Тогава извинявай.

— Да. Татко и мама се срещнали в лагера и не могли да се разделят.

Да, ако Дьониз прилича на майка си, човек лесно може да разбере баща ѝ. Макар че това може да е само една правдоподобна версия. Версия... А, второкачествена литература. Пък и кому ли е притрябвал той, новоизлюпеният инженер? Смешна работа. Да си създават излишни главоболия, да го прехвърлят в тази мъртва долина, пък и му пробутват тази пъстропера кокошчица, тази непълнолетна Мата Хари?

Щуротии, невероятни щуротии. Момиче като момиче, ученичка, само дете е прекалено миловидна. Погледнеш ли я отзад — тръпки те побиват. Направо за артистка, разправят, в чужбина използвали непрофесионалистки. А може пък да е тъкмо професионална артистка? Одевешната уплаха и писъците, и безсилните, сякаш чужди ръце? Ако беше обикновено момиче — руския или францужойка, — отдавна щеше да опъне петалите от умора. А тази върви. Дали да я попита още нещо? Ще отговори. И кога е родена, и как се казва тази... как беше... консиержката, и с какъв камък е застлано дворчето им... И улицата ще назове. Да пита, за да не повярва?

А тя все върви, върви, без да оставя следи по едрия, непроскърцаващ под нозете пясък.

— Може би все пак си уморена?

Тя продължава да върви, не се обръща. Ами да, нали той няма никакви права да се грижи за нея. Никакви права, докато тя има поне малко силици. Когато силите ѝ свършат, правата ще дойдат от само себе си. Правото да се грижи. Правото да помогне. Правото да...

Ох, по дяволите, пак ме прихващат.

— Да мина аз напред, а?

Прави го, за да не я вижда пред себе си. Но тя пак не отвърща и продължава безшумно да се движи напред по червената лъкатушна пътечка, по която не остават никакви следи.

Вървят, вървят, вървят и главата му вече се мае от безбройните завои и му се иска да падне по очи и да лежи, както лежеше тя, когато

за пръв път я видя на канапето в стаята си. Да лежи като изоставен и дори да не се опитва да промени положението на тялото си.

Дьониз спря така внезапно, че Артъом направи неволно още една крачка и обгърна раменете и — пътеката се бе стеснила толкова, че беше невъзможно да стоят един до друг. Дьониз се облегна назад и отметна глава.

— Край — въздъхна тя. — Аз се изчерпах. Край.

Той очакваше да стане точно така, но сега изведнъж се обърка.

— Още малко, Дьониз — замърмори, сякаш това можеше да промени нещичко. — Може би ще излезем на някоя полянка...

Бяха вървели няколко часа, но така и не срещнаха никаква полянка. Само стена от трънливи шубраци и едър пясък на пътеката.

— Ще те нося.

Тя заклати глава.

— Тогава какво предлагаш?

Раменете ѝ се изплъзнаха изпод дланите му; той я стискаше все по-силно, но нищо не помагаше, тя изчезваше, просто изтичаше из ръцете му... Успя да я подхване. Вдигна я. Какво леко тяло, по-леко, отколкото си бе представял. Аха, рече си, значи представял си си как я носиш на ръце. И кога успя? Стараеше се да върви с широка отмерена крачка. Като камила. Но лекотата на тялото е измамна. Дори такова, почти безтегловно, след двеста крачки ще се превърне в непосилна тежест. В това беше абсолютно убеден. Знаеше го от онзи, по завчерашния живот, останал отвъд хладилника и мрежата с консерви, пръснати по пода. А кого бе носил тогава? Не можеше да си спомни, пък и не бе важно.

— Артъом — викна тя в ухото му, — пуснете ме.

— Защо така изведнъж? — попита той, като внимателно си поемаше дъх между думите. Загубена работа — да говориш, когато носиш някого на ръце! — И защо това — пуснете ме?

— Пуснете ме. Аз сама... — Артъом мълчаливо вървеше напред, стараеше се да прикрива с ръка голите ѝ коленца, та да не ги изподерат сивите кичести бодли, плъзнали едва ли не до средата на пътеката. — Si vous ne me laissez pas partir aussitôt...^[5] — кресна тя с висок и разлютен глас.

— Не ми викай в ухото — помоли Артъом.

Тя заби нос в шията му и замлъкна.

— Потрай още малко, може би ще стигнем до някоя полянка. Ще си починем.

И в същия миг зад завоя послушно се появи равна плюшена полянка.

Той приклепна и преди да е пуснал Дьониз, прокара свободната си ръка по тревата — беше лека и суха като сено.

— Най-последно, можем да си опънем краката.

Дьониз премълча. Той я пусна на тревата, в която не цвъртеше никакво скакалче, не пъплеше никакво бръмбарче. Мъртъв шубрак, мъртва поляна.

И на всичко отгоре измъченото, смъкнало се лице на Дьониз. Това вече не можеше да бъде игра. Дори някога да стане прочута артистка, и тогава не ще съумее да го изиграе толкова истински.

И ще бъде много смешно, ако след десетина години я познае в поредното холивудско киночудо и небрежно подхвърли на приятелите си: „Ама че се измъчих, когато трябваше да мъкна на ръце тази мамзел — добре че беше живи мощи — само за пача ставаше. Тогава се бяхме загубили в...“

Мощите и пачата си бяха най-нахално плагиатство; беше ги чул в един филм по адрес на Одри Хепбърн, изпадна в див възторг и ги скъта в колекцията си. А колкото до „загубихме се в...“ — сега това беше проблем номер едно. Къде са наистина — в Андите, в Апалачите, Бирма, Венесуела, Херцеговина?... Вярното да се подчертае. Ха!

Ами ако тя знае? Трябва да я изненада — не се ли изпусне, поне ще се пообърка.

— Къде се намираме? — бързо попита той.

Тя обърна към него спокойното си лице.

— Мене ли питате?

Не знаеше. Не може да знае и така да се преструва.

— Не сме в Европа.

Тя не възрази.

— Пренасяли са ни, и то дълго. Не сме в Африка — тук не е топло. Пък и растителността е за средните ширини. По-нататък. При нас не прониква нито звук, нито вятър. Значи се намираме в малка долина, заобиколена от планини. Високи планини. Има ли такива в Австралия? Според мен няма. Но не сме на върха на планината — иначе щяхме да дишаме трудно. Логично, нали? Друго, гъстата

облачност говори, че наблизо има вода. Вода, и то много. Може би океан. Но нещо не си спомням такива безлюдни планини по крайбрежието на Азия. Мътните ме взели, а имах добри бележки по география. И така, остава Южна Америка — Андите. Много ли си уморена?

Дьониз мълчаливо поклати глава.

— Добре ще е до вечерта да стигнем планините. Сигурно долината е съвсем малка, иначе щеше да има вятър.

Ръката ѝ машинално се вдигна, пръстите се разшаваха, сякаш вятърът беше нещо осезаемо, което можеше да се улови. Ръката ѝ падна.

Ах, дяволска работа, проклетата сантименталност, евтино рицарство! Езикът му не се обръща да каже: „Да тръгваме!“ А трябва, трябва! Няма да чака тук, докато си направят с него поредния фокус.

— Дьониз... — мълви почти виновно.

— А?

— Да тръгваме, Дьониз.

Тя въздъхна тихичко и стана.

Вървяха така чак до мръкнало — отпърво Дьониз бавно креташе отпред, после виновно се обръщаше и Артъом я вземаше на ръце. След това излизаха на някоя поляна, лежаха един до друг и се гледаха, защото над тях виснеше неподвижното, сякаш застинало в един момент на падане небе, което бе страшно за гледане.

После ставаха и продължаваха пътя си.

Мракът се спусна внезапно, дори твърде внезапно, сякаш някой бе включил с пълна сила огромен реостат. Известно време вървяха в тъмнината, но не срещнаха повече спасителни поляни.

— Нищо — каза Артъом. — Това не е най-страшното. Пясъкът на пътечката е съвсем топъл.

Започна да разкопчава якето си и в един миг пред тях блесна пламъче. Не затичаха не защото Дьониз едва мърдаше краката си, не — просто още проявяваха някаква предпазливост. Безшумно се промъкваха напред, докато пламъкът не се превърна в осветен прозорец; Артъом вкопчи пръсти в перилата на малката градинка, надигна се и скрит зад касата на прозореца, надникна вътре.

Разхвърляно канапе с карирано одеяло, празна чиния от селда върху стола наред стаята, на пода до прага — черният пуловер, който

Дьониз бе забравила.

Разглеждаше вцепенен обстановката, без да разбира, без да иска да разбере, че това е същата къщичка, която сутринта бяха напуснали, и не се обърнаха назад, тръгнаха направо и тя остана зад гърба им.

— Кой е там? — плахо попита иззад гърба му Дьониз.

Ех, ако можеше да има някой!

— Никой — отвърна Артъом и я пусна да мине. — Няма от кого да се страхуваш.

Никой, само къщата, безлюдна, очакваща завръщането им. Като капан. Вратата подире им хлопна и Артъом неволно протегна ръка назад — да опита ще се отвори ли пак. Вратата меко поддаде. Значи така — капан, от който може да се излезе. Тази сутрин вече опитаха да направят това. Е, утре пак ще опитат.

— Само недей заспива — каза той, — ей сега ще сваря кафе, че то утре съвсем ще капнеш.

Но Дьониз вече лежеше на канапето в позата от предния ден, сякаш не бе легнала сама, а някой я бе захвърлил, както се хвърля рокля. Той се обърна и на пръсти — за да не я събуди — отиде в кухнята. И там всичко си беше както преди. Франзелата в найлоновата торбичка, камарата консервни кутии на дъното на хладилника. Дори кайсиите. Може пък да не е отварял кутията? Не, отваря я, ей го ножа... Ножът беше на масата. Джебното ножче за две рубли и петнайсет копейки. Същото. А кафето? И кафето в тенекиената кутийка е толкова, колкото беше и вчера.

Кой знае защо му се отця да яде.

Върна се в стаята, внимателно отмести Дьониз към облегалката и легна до нея. Тя притвори очи.

— Между другото — прошепна той — ние действително се намираме в райска градина. И хладилникът играе роля на вълшебната покривчица.

Тя се намръщи леко — от досада и безразличие.

— Не... не градина — измърмори тя, заспивайки. — В градината има цветя... А в райската... *des rommiers*, ябълки...

Артъом шумно прихна и тутакси изви поглед. Не, няма страшно, не се събуди. Усмихна се, вече беззвучно — господин учителю, да имах вашите грижи. Ябълките не са й достатъчни. Каква Ева само. А Ева ли е? Вгледа се в лицето ѝ. На кого прилича? Всяка отделна черта

напомня нещо, понякога абсолютно ясно — раменете на Наталия Гончарова, косите на Екатерина Втора, брадичката на Одри Хепбърн... А пък една педя човек. Десетокласниче. Макар че Хубавата Елена била, разправят, на десет години, когато я отмъквал Парис. Жулиета на тринайсет. И Ева едва ли е била пълнолетна, още по-малко — хубавица. На, Жан Ефел я представя като първозданна глупачка, на която ѝ дай само да докопа райската антоновка. Невъзможно е било да бъде като тази. Когато господ я сътворявал, не разполагал с никакви еталони, а от промишлена естетика и представа си нямал поради своята необразованост. Частен занаятчия.

Трябвало да минат десетки векове, за да може да се роди на земята това чудо. За раждане, родила се, ама защо? Ей богу, по-добре да му бяха пробутали най-обикновено момиче, поне щеше да знае как да се държи с нея. Щеше да я научи на елементарни туристически навици, та да не моли да я носят на ръце след всеки сто крачки, щеше да ѝ подвиква, от време на време да я чука по носа — да повдигне духа ѝ. Щяха да си крачат по този крастав рай и да си пеят песничките на Никитини и Пугачова, а откриеха ли онези, дето бяха замислили всичко това, можеше да не се страхува, дори да се стигне до ръкопашен бой.

А тази? Чак е неудобно да я наречеш момиче. В старо време казвали — лице, изваяно от алабастр. От този образ се е запазило усещането за нещо неземно, макар за нашего брата алабастр да означава друго — сивкав прах в книжни чували.

И все пак лицето е изваяно от алабастр, две мнения няма. Каприз — бръчица в ъгълчето на устата. Само ябълката липсва.

А когато на заранта се събудиха, беше съвсем светло и пред къщата сияеше петоъгълна леха, с каквито обикновено украсяват централните площади на малките градчета. Лехата бе увенчана от зелено цвете с фантастични размери.

Отляво и отдясно на лехата стърчаха две лози, отрупани с червено-оранжеви като домати ябълки.

— Ставай, принцесо. — Артъом се стараше да говори колкото се може по-весело, та да не забележи тя безпокойството му. — Тукашният Мерлин са го прихванали да изпълни твоето желание. Да идем да погледаме.

Хванати за ръце, те приближиха до лехата. Невиждано разточителство на багри, всички оттенъци на аленото и виолетовото, а цветовете — еднакви — примитивните пет листенца, мъничката бутилчица на плодника и четчицата от черни тичинки. Най-обикновен цвят. Не лайкучка, не рапица, дори не лютиче. Ботанически шаблон. Опита се да си припомни дърветата, които видя вчера — и с ужас разбра, че и те не бяха тополи или брези, а нещо средно, безлико, мъртво в своята абсолютно правилна форма.

Но онова, което бяха взели за огромен светлозелен божур, не беше никакво цвете.

В центъра на лехата нахално се бе разположил огромен, десетинакилограмов зелев кочан.

— Артъом — обади се Дьониз и вдигна към него спокойните си, ни най-малко неуплашени очи. — Страх ме е. Това може да го стори само... — не почна да търси нужната дума, а само повъртя разперена длан край главата си.

И Артъом изпитваше страх. Отдавна се бе досетил, че се намират във властта на безумен всемогъщ маниак и въпросът сега се заключаваше в това, колко време безумието му ще остане в рамките на безопасното.

Артъом се наведе над нея и припряно сложи пръст на устните ѝ. След това посочи ушите си и направи неопределен кръгообразен жест, който би трябвало да означава: отвсякъде могат да ни подслушват.

Дьониз разбра. Пък и как да не разбере: нали онова, което си бе пожелала снощи, беше произнесено едва чуто, във възглавницата, и все пак бе чуто.

Тях ги чуват. И може би дори ги виждат. Дьониз задърпа Артъом обратно в къщата. Хапнаха набързо и се приготвиха, без да си кажат дума. Излязоха.

— Вчера вървахме направо — наруши мълчанието Артъом. — Ще поемем в друга посока, макар да ми се струва, че къщичката се мести.

Говореше високо, защото и бездруго казаното беше очевидно. Лозите с доматиобразните плодове се бяха врязали в монотонната зеленина на шубраците и пътеките бяха значително по-малко от вчера — само три. Избраха тази, дето водеше наляво. Върваха бавно и си

почиваха по-често, но въпреки това към пладне стана ясно, че е просто нечовешко да измъчва така Дьониз.

Плюшената полянка, изпъстрена с многобагрените пръски на примитивните петлисти цветя, беше на техните услуги. Артъом отвори всевечната кутия с кайсиев компот, нареди сандвичите. Накара Дьониз да хапне. Той само това и правеше — караше я да яде, да върви, да ляга, да става. Тя се подчиняваше безропотно. Сега той изведнъж разбра, че това е нечувано мъжество от нейна страна. Та нея сигурно са я носили на ръце. В буквалния смисъл на думата. С лъжичка са я хранили. Не случайно е израсла такава, на никого да не прилича. Принцеса Блян. Точно така. Врубел е бил заплес. Ето такава е била Принцеса Блян. Съвсем момиченце и съвсем жена. Пределно изнежена и безкрайно издръжлива. Прекрасна до полуда и с тази прекомерна красота можеш само да я гледаш до прехлас, и толкова.

Извърна очи и внимателно погледна надолу — принцеса Блян лежеше на тревата, свита на мъничка златиста топчица, същинско рижаво морско свинче.

— Е? — попита той, знаейки предварително отговора. — Дотук ли беше? Повече не можеш?

— Мога — чу я да отвръща, — но не искам. За какво да вървим? Нали няма да се върнем... вкъщи. Никога.

— Но-но! — викна той и се смрази от съзнанието за нейната правота. — Остави тия приказки, принцесо... — наведе се над нея и подпъхна ръка под главата ѝ, където топлината на косите ѝ не се различаваше от човешката топлина на сухата копринена трева.

С отработено движение вдигна Дьониз на ръце.

— За какво? — гласът ѝ бе като на най-малко петдесетгодишна жена. — Моля те, за какво? Да останем тук.

— Защо пък не — бавно я пусна той, — ще се опитаме да останем. Вечерта скоро ще се спусне.

Вечерта настана много по-рано, отколкото бяха очаквали, и когато съвсем притъмня, на някакви си трийсет крачки прозрачно заблещука прозорец. Същата къща, същата кутия кайсиев компот на хладилника, сякаш парченце сланина в капан за мишки.

На сутринта отново поеха, този път надясно; след един ден се върнаха и няколко дни се опитваха да се избавят от неканено появяващото се пред тях жилище, и всяка вечер намираха прозореца

светнал и вратата незаключена. Къщата сменяше само мястото си. Зелевите поляни се редуваха с домати лози, бреговете на ручейте с морска зелена вода отстъпваха място на нащърбени лазуритови скали, обрасли с триметрова калуна; неизменна беше къщата, очакваща ги в края на дневния им път.

— Край! — каза най-сетне Артъом. — Утре няма да ходим никъде. Ще си седим като тъпац и ще чакаме да направят нещо с нас.

Чакаха целия ден и най-страшното беше, че никой не се и опитваше да направи нещо с тях. Чакаха и това чакане ставаше непоносимо.

И тогава Дьониз намери единствения изход.

— *C'est assez!* Стига толкова! Тук всичко е мъртво: тревата, небето, ние... *Nous sommes au fond*^[6]. Това е нашата съдба, разбирате ли, Артъом? Съдба. Ние ще умрем. Но чакането... *C'est insupportable*^[7], разбирате ли? Моля ви, по-добре сами! Нали няма да ми откажете?

Артъом я погледна втренчено:

— Решителни думи.

Той замислено почеса брадичката си. Естествено, Дьониз изтърси това не от много ум, а по силата на истеричната си женска същност. И най-вече — устата на младенца...

А може би е права — малък експеримент, само капчица мъжество и издръжливост от тази принцеса. Целта ли? Да принудят противника да се разкрие, когато той явно не желае; да го заставят да нападне, когато има само намерение да наблюдава. Естествено, експериментът е съшит с бели конци, но нали условният „противник“ — явно абсолютен психопат, може и да изчезне.

— А няма ли да се изплашиш, принцесо?

Дьониз вирна брадичката си — ни следа от отчаяние, ни дребнава обидчивост, само недетска готовност да се подчини на неговата воля и разум.

— Тогава ще направим така. — Артъом взе от шкафа няколко стари вестника, смачка ги и ги сложи на пода до входната врата.

— Домъкнаха ни тук — продължаваше той високо и демонстративно, — но, изглежда, не сме им нужни. Няма намерение да ни връщат. Съгласен съм с теб — по-добре веднага да умрем,

отколкото да живеем в неизвестност и без каквато и да било надежда за връщане.

Запали хартията и се върна на канапето. Седна до Дьониз, взе ръцете ѝ в своите, за да не се плаши. Дьониз гледаше не огъня, а него, очите ѝ бяха съсредоточени и ни най-малко уплашени.

Вестниците се разпалиха, първите високи езици вече лижеха касата на вратата. Да, изящен ход. Щом са ги довели тук, щом са създали специално за тях този дяволски павилион, хранят ги и ги поят, а се и стараят да изпълнят всичките им разумни желания — значи са много нужни някому. Нека сега този „някой“ вземе мерки за спасяването на своите живи експонати.

В стаята изведнъж замириса на пърлено месо, макар че и вратата, и стената упорито отказваха да се разпалят. По сивата плоскост на вратата пробяга тръпка, сякаш ветрен полъх бе раздвижил локва, а после вратата потече изведнъж, сякаш бе от масло. Гаден люляков дим се втурна в образувалата се паст и в полуздрача на бързо настъпващата вечер те ясно видяха фигурата на човек, застанал в края на пътеката.

Артъом рипна, прескочи тлеещия куп хартия, изхвърча от къщата и се втурна срещу непознатия. Само да не изчезне, само да не...

И в същия миг налетя на стена, невидима и еластична. Прозрачната повърхност пружинира и го отхвърли назад. По ръцете и лицето му остана лепкав и дразнещ го налеп, сякаш се бе забил в тялото на огромна медуза. Неволно вдигна ръце към лицето си да изтрие тази лепкава слуз, но усещането му бе лъжливо, кожата беше суха. Като се мъчеше да се освободи от странното усещане, Артъом затърка бузите и челото си, а когато свали ръка, видя, че непознатият е вече на крачка от него, отвъд прозрачната преграда.

Секунда-две се гледаха втренчено, види се, непознатият добре бе изучил Артъом, защото в очите му не пробяга и сянка от скрито любопитство; на свой ред Артъом нямаше какво толкова да разглежда, тъй като лицето на непознатия беше нещо средно от всички обикновени мъжки лица. Просто едно лице. Като на анатомичен мулаж.

Непознатият размърда устни и на Артъом му се стори, че думите, удивително правилно произнасяни, следват с малка пауза движенията на устните.

— Какво ви липсва? — насечено изрече непознатият.

Артъом направи крачка и опря длани о лепкавата повърхност на разделящата ги стена.

— Искаме да знаем къде и при кого се намираме. Искаме да знаем с какво право ни похитихте. Искаме да знаем за какво сме ви необходими.

Непознатият отново замърда устни.

— Утре сутринта, на разсъмване — дочу Артъом, — ще разговарям с теб.

Стената помътня, тръпка пробяга по нея, като по кожа на обезпокоено животно, после напълно загуби прозрачността си. Отзад се чува стъпки — внимателно се приближаваше Дьониз.

— Видя ли? (Естествено, бе видяла.) Мисля, че точно тази мутра се появи зад прозореца, за да ме примами на балкона. А ти не забеляза ли някого, когато те отмъкваха?

Дьониз смръщи челце.

— Аз спях. После отворих очи — плувам... как да кажа... ето така, из стаите... Не вярвате ли? Плувам, всичко наоколо е здрачно и един човек, не го познавам, прави с ръцете така... — Дьониз издаде длани напред и ги размаха, като да отпъди облаче дим — и плувам, по-бързо, по-бързо, като че ли съм... как да кажа... *un duret de reuplier*^[8], дърво, не — топола, тополов — така ли? а, глухарче! — тя облекчено въздъхна. Когато съставяше проста фраза, всичко вървеше гладко и той дори се учудваше колко правилно говори, но щом се впуснеше в подробности, започваше такава каша от руски и долногаронски, която безнадеждно се превръщаше в безсмислица. — Но там, у дома човекът беше друг. Друго лице... — тя бързо погледна към Артъом и старателно се поправи: — Друга мутра. Като... консервена кутия.

— Мутра. Ти постигаш поразителни успехи в руския. Впрочем с каквото тръгнеш... Само че какво ще кажат мама и татко, като се върнеш?

— Татко и мама превеждат ваша проза... как да кажа... *contemporaine*, съвременна. Там има и по-други думи... някой път ще ви ги кажа. Всичките подред, вие ще ме поправяте. Съгласен ли сте? А когато се върна...

Раменете и изведнъж се смъкнаха, тя кротичко се обърна и заситни към къщата. На прага се спря и без да се обръща, сякаш

изобщо не я засягаше ще чуе ли Артъом или няма, шепнешком, много правилно изрече:

— Зная, че никога няма да се върна вкъщи.

Артъом по-скоро се досети, отколкото чу. Клетото малко скитниче, стои гърбом и плаче мълчешката, само се старае раменете ѝ да не треперят, да не я издават.

Ама защо си толкова дърво, иди при нея, направи нещо, я по главицата я погали, я друго — момичето плаче...

Приближи се. Наведе се над нея.

— А ако се върнем — попита Дъониз, вдигнала сухите си спокойни очи към него, — няма ли да се ожените за мен, няма ли да ме вземете със себе си?

— О, господи, ама, разбира се!

А какво друго можеше да каже при такъв случай?

---

[1] Моят роден Париж (фр.). Б.а. ↑

[2] Боже мой, бъркам обикновени думи (фр.). Б.а. ↑

[3] Все едно ми е (фр.). Б.а. ↑

[4] В този гъсталак (фр.). Б.а. ↑

[5] Ако не ме пуснете веднага... (фр.). Б.а. ↑

[6] Ние сме на дъното (фр.). Б.а. ↑

[7] Непоносимо е (фр.). Б.а. ↑

[8] Тополов пух (фр.). Б.а. ↑

Дьониз тихичко просумтяваше, гушната в лявото му рамо.

Артъом трябваше да освободи ръката си с часовника. Не успя отведнъж, защото най-малко от всичко искаше да събуди Дьониз. Предстоеше му разговор, и то твърде сериозен, за да забърква в него и това дете. Детето примляска с устни насън и едва чуто промърмори: „Артъом...“ Мда. Не „мамо“, а „Артъом“. Може да беше от постоянните дневни страхове, а може... Добре де. Не е време сега да мисли за това. Ето вече се провиждат стрелките на часовника, значи след някакви си петнайсет минути в един миг и неотвратимо ще разсъмне. Трябва да тръгва. И да се постарее да стане господар на положението.

Артъом се измъкна по чорапи в антрето, недоволно огледа панталоните си — през всичките тия дни той спа облечен и това бе сложило печален отпечатък върху костюма му. Естествено, не му се щеше да се появява пред представителя на чужда държава в такъв неугледен вид, но с всяка минута все повече и повече просветляваше и дума не можеше да става да се забави заради някакво си лустросване.

Излезе от къщичката. Утрините тук не бяха хладни както нямаше нито дневна жега, нито нощна прохлада. Широката поляна беше пуста и Артъом бавно тръгна между нахалните, нескопосни лехи, докато не стигна до шубраците. И там, на далечната чупка, невидима от прозорците на къщата, вече го очакваше вчерашният непознат.

— Седни — заповяда той.

Артъом извърна поглед — вляво от пътеката действително се бе появила оформена от чимове пейка. Артъом пхна ръце в джобовете и предизвикателно се залюля от пети към пръсти и обратно. Трябва веднага да овладее положението. Ето така, тук ще нарежда той и въпроси ще задава също той.

— Приближете се — изрече той с тон, с какъвто обикновено разговаряше в щаба на доброволните отряди. — Сега си направете труда да ми отговорите къде се намираме.

Непознатият размърда устни и Артъом ясно чу:

— Не на Земята.

Артъом замислено попипа брадичката си, след това, кой знае защо, помириса дланта си... Не на Земята. Всички други въпроси мигом се изпариха. Не на Земята. С това трябваше да свикнат, да го преглътнат и смелят, а всичко останало засега нямаше никакво

значение. Вярно, в първия момент Артъом за малко да попита: „А далече ли е Земята“, но овреме разбра, че въпросът е глупав.

— Защо мълчиш? — отново се разнесе приглушеният глас. — Аз получих пълномощия да разговарям с теб и да отговарям на всеки твой въпрос.

— Ние не сме на Земята. — Артъом само вдигна рамене. — И всичко останало е ала-бала.

— Това идиом ли е?

— Именно. Поне кажете защо го направихте?

— Вие сте ни нужни.

— Ние? Аз и Дьониз?

— Ти и тя.

— Две зайчета, черничко и беличко... Ще ни пиете кръвта или какво? Какво можем да очакваме от вас, щом като едва не я убихте, докато я мъкнахте дотук! Не можахте ли да намерите някое по-голямо момиче? Защо ви е това дете, питам ви?

— Стана ли ви мила вече?

— Виж ти! — Артъом изразително почука по челото си, после по тока на обувките. — Корифеи на чуждопланетна цивилизация... Не можахте ли да си направите друг извод?

Непознатият високомерно премълча.

— Значи така, приемете за в бъдеще, че подобни въпроси не се отнасят към същността и не подлежат на обяснение. Както при нас на Земята.

Нещо в лицето на непознатия трепна. Дали не беше подигравателна гримаса? Артъом не можа да разбере.

— И какво искате от нас конкретно?

Непознатият подъвка устни и интервалът между тяхното движение и раждането на звука още повече се увеличи.

— Някога и ние сме били като вас, същите. Сега искаме да знаем каква е разликата между вас и нас.

Артъом само вдигна рамене.

— Вие долетяхте на Земята с кораб, какъвто не сме и сънували. Можахте да създадете всичко това — миниатюрен квазиземен рай с най-модната колиба. Нима не успяхте да конструирате машина, която да изчисли разликата между вас и нас с точност до атом?

— Количественият анализ не ни даде нищо. Необходими са непосредствени наблюдения в условия, максимално близки до естествените.

— И вие протегнахте ръка и ни взехте като две жаби от терариум. Можете да ме поздравите — вече ясно виждам разликата между вас и земните хора.

— Така ли? — каза непознатият и тонът му никак не хареса на Артъом. — Знайте, че известно време прекарах близо до вашата планета и наблюдавах живота на нейните обитатели. Някои наблюдения ме убедиха, че пренасянето на двама жители на Земята в условия, най-благоприятни за тях, ще бъде не по-антихуманно от всичко, което се върши на вашата планета.

— Бива си я цивилизацията ви, щом се ориентирате по далеч не най-добрите представители на планета, значително под вашето равнище на развитие.

— Защо се опитваш да ни обвиниш? Нали ако ти бяхме предложили доброволно да долетиш тук, ако бяхме поискали помощта ти, нямаше да откажеш?

— Разбира се, че не. Но вие забъркахте в тази работа Дьониз...

Те бързо се спогледаха.

— Кръгът на разговора почна да се затваря — забеляза непознатият. — Не искаш ли да попиташ още нещо, преди да се събуди твоята Дьониз?

Твоята Дьониз. Тоя супермен просто прелива от тактичност.

— Мога да задавам безброй въпроси. Но за първи път стига. Нали пак ще се видим?

— Както ти пожелаеш.

— А ако пожелаея, как да ви повикам?

— Повикай ме.

— Но не сте ми се представили...

— Името ми не може да се произнесе на твоя език. Затова да се уговорим как ще ти бъде най-лесно да ме наричаш. Как е на вашия език същество, което стои на по-високо ниво от човека?

Артъом вдигна рамене:

— Сигурно бог. Один, Зевс, Саваот, Агуро-Мазда, Юпитер... Ако ви е все едно, ще ви наричам Юп — това е върховното божество у древните римляни.

„А също така и човекоподобната маймуна у Жул Верн“ — помисли си той.

Непознатият важно наведе глава в знак на съгласие.

— Запасът от хранителни продукти, както и досега, ще се обновява всекидневно. Нещо да ви липсва?

— Работа.

— О, ние само искахме да ви дадем възможност да си починете след пътя. Малко по-надолу по тази пътечка ще намерите две кабинни със звукозаписващи апарати. Ще ви помолим подробно да диктувате всичко, което знаете за живота на Земята — предимно за самите себе си, за семействата ви, за детството, за възпитанието... Не се мъчете да систематизирате — диктувайте по реда, по който ще ви бъде най-лесно да си спомните.

— А нямате ли апаратура за записване на мисли?

— За чуждопланетни същества нямаме.

— Че защо така сте изостанали. Ами създайте си. Та вие сте построили такъв кораб.

— Този кораб е създаден преди много хилядолетия. Отдавна вече нищо не създаваме...

Настана мъчителна пауза. Малко по малко ставаше ясно защо на тия „богове“ им е притрябвало да търсят разликата между себе си и нормалните хора.

— Струва ми се, че Дьониз се събужда — наруши мълчанието Артъом. — До утре, Юп.

— До утре.

Прозрачната ципа, за която досега Артъом само се досещаше по глухия глас на Юп, загуби своята прозрачност, стана лилава, морава, черноморава и се стопи. На пътечката нямаше никого.

Той тръгна към къщичката, знаеше, че Дьониз наистина се е събудила, но не става, а се е свила под карираното одеяло в тръпнеща топчица и все се ослушва. Страхува се, че е сама. Не я ли виждаха очите му, можеше съвсем спокойно да мисли за нея като за хлапачка десетокласничка. Като за много красива десетокласничка.

Но всеки път я намираше съвсем не такава, каквато я помнеше, и това го изваждаше от релси. Налагаше му се да се насилва, та да изстиска от себе си някоя неутрална фраза.

— А ти все още спиш, любима, стани красавице, стани!^[1] — Дай боже, на нея, възпитаната с Лафонтен и Ростан, тези чудесни стихове да не прозвучат до болка банално, както на самия него!

Тя го гледаше, без да мигне, както се гледа чудо. Сигурно и той така я бе гледал първата им вечер?

— Какво ти има? Да не те е изплашил някой?

— Не. Но се събудих и изведнъж си помислих, че изобщо не сте съществували.

— А аз съществувам. Там е нещастieto!

— Не е нещастие. Не бива така. Но сега трябва отново да свиквам с вас.

— Тогава да започнем със закуската. После ще се постегнем. Хващала ли си някога ютия? Не си? Хм, лоша работа. Ще трябва всичко да поема аз: да гладя, да пера, да ти бърша нослето...

— Артъом, какво искате да скриете от мен?

— Общо взето, нищо. Просто днес е първият ни нормален работен ден. Сядай, яж. Кайсиите още ли не са ти дошли до гу... Кхм! Не са ли ти втръснали?

— Какво ще върша аз?

— Това, което и аз — ще си припомним и ще диктуваме. На този, който ни покани тук — така ще казваме, — са му необходими нашите интимни спомени. Пеленки, детска градина, училище. Ти как си с историята?

— Доста добре.

— Охо, допълваме се взаимно. И така, на наше разположение са предоставени звукозаписващи апарати. Ще се помъчим да си спомним как е започнала живота си нашата майчица Земя. Отдалеч и по-подробно. И се постарай засега да се ограничиш с най-древните времена. За Карл Велики и Пипин Къси също може. И кой още е бил по онова време в Англия? А, Тюдорите.

— Ох... — каза Дьониз.

— Не хълчай, предупредих те. Това е средното ниво на редовия инженер. Слушай внимателно. За Бертолд Шварц не трябва. Не им е интересно. Разбра ли ме?

— Да — кимна Дьониз. — Добре разбрах. Интересува ги само историята.

— Собствено интересува ги всичко. Но по-добре да започнем с историята — по-безобидно е. Колкото до географията, сигурно са се сетили да направят някоя и друга снимка, когато са идвали за нас...

Той спря, но вече беше късно. Трябва да си последната глупачка, та след тия думи да не се досетиш кое как. А досети ли се тя?

Дьониз седеше с наведена глава.

— Погледни ме, Дьониз. Моля те. Работата е там, че не сме на Земята.

— Да — отвърна тя спокойно, — да, тук е леко, прекалено леко, може да се лети...

Той се втренчи в нея изумен.

— Ти да не се... досещаше? От самото начало? А нищо не си ми казала...

— Тогава ми беше все едно.

— А сега?

— И сега ми е все едно къде сме.

Тя се изхитряваше тъй да построи фразата и да прави такива многозначителни паузи, че след всяка от тях просто му идеше да падне в краката ѝ а ла полковник Бурмин.

— Я измий съдовете. Време е да започнем работа.

Покритите беседки, обвити с дива лоза, вече ги очакваха от двете страни на пътеката, на която предния ден сутринта Артъом разговаря с Юп. Във всяка от тях бе монтиран уред, донякъде приличащ на хелиевия течотърсач. Пред пулта — нисък въртящ се стол и еднокрака масичка с неизменната кутия кайсиев компот и пакетче сухари.

„Цяло щастие е — помисли Артъом, докато се настаняваше на стола, — че ми се падна да възпитавам толкова умно дете. Виж я ти, да забележи, че тук притегателната сила е друга! Разликата е едва уловима... И това царствено спокойствие... Друга на нейно място щеше да реве денем и нощем без прекъсване и да се сеца ту за майка си, ту за улиците край Сена и за гълъбите на площад... как беше у Ремарк?... На площад «Съгласие». Но защо наистина тя нито веднъж не се сети за вкъщи? Ще се върнем на предположението за «Интелижънс сервис»... Бабини деветини. Нали и аз не съм ѝ натрапвал спомените си за своята единствена леля Полина Глебовна! А ако бях започнал да ѝ пея за гранитните крайбрежни улици и лъскавите колони на Исакиевския събор с дупките от шрапнели — щеше да стане

една, не ти е работа. Натрапената откровеност е по-лоша от неканен гост. Тогава защо онова, което е напълно естествено за мен, ми изглежда неестествено у нея? Може би това бе чисто интуитивно желание да открие в момичето някакъв фалш поради липса на други пороци — желание, диктувано от елементарния закон за самосъхранение... от какво? Хайде, хайде, признай си, никой не чува, а тези машини не записват мисли — но ти се страхуваш от нея, нали?“

Отдавна знаеше, че се страхува. Но не от нея, а от себе си. Знаеше, че ако се заплесне, трезвият му инженерен разум няма да помогне. Затова си позволяваше да гледа на Дьониз само като на малко момиче, ученичка. Не е нито време сега, нито мястото е подходящо. Трябва да работи. Наведе се над „течотърсача“.

— Най-древното средище на цивилизация според мен е бил Египет — започна той и разноцветните лампички като щури замигаха на табло. — Вече през петото хилядолетие преди новата ера... по дяволите, как да се обясни що е нова ера, без да се навлезе в историята на християнството? Е, добре, за новата ера после. Върховна управляваща личност в древния Египет е бил фараонът...

Единствените фараони, които помнеше, бяха Аменхотеп IV и Ехнатон. Вярно, имаше известно съмнение, че това е едно и също лице. Помнеше и някакъв жрец Херихор. Е, естествено и Нефертити. А, ето на кого прилича Дьониз. Същата спокойна, стаена нежност, същото издължаване на чертите — от вдлъбнатинката на горната устна към слепоочията, сякаш по изваяното вече лице внимателно са прекарвали влажните длани и то завинаги е запазило това докосване на сътворилите го ръце...

— Наброяват около двајсетина, ако не и повече, управляващи династии — изрече той сепнато. Лампичките отново замигаха по пулта, като че ли само чакаха звука на неговия глас. — Могъща сила, противостояща на фараонската власт, са били жреците.

Към обяд при него дотича Дьониз.

— Малко преграках — съобщи тя. — А вие?

— Стигнах до Ехнатон и Херихор.

По лицето на Дьониз се изписа истински ужас:

— Двамата, в едно и също време, а? Нали не забравихте да кажете, че жена на Ехнатон е била кралица... не, не е така — Савската царица?

Артъом наведе глава и погледна сериозната муцунка на Дьониз. В душата му бавно пропълзя подозрението, че с него се гаврят.

— Между впрочем жените на великите личности нямат общо с историята, те не правят история. Както и самите велики личности. Историята се прави от народа, това се учи в училище.

Лицето на Дьониз се сгърчи в жалостива гримаса.

— Бедната история! — тя седна на прага с краката навън, виснали през стъпалото, без да докосват земята, с глава, полуобърната към Артъом; един такъв киногоничен диалог с реплики през рамо. — История без жени — какъв ужас! Всяко нещо без жени е просто гадост. Вземете войната. Вземете пиано... пиянството. Вземете полицията. Политиката...

— История и политика са различни неща.

— Ама, разбира се! Политиката я правят мъжете, а историята... мъжете я правят ей така — Дьониз плавно издаде ръце напред, сякаш изобразяваше бавно течаща река. — А жените... — тя бързо завъртя китки, като да разбърква вода.

— Сполучливо моделиране на историческите процеси! Но какво общо има с това Савската царица?

— Савската царица не е могла да прави история, краката и са били, о, криви като на мече. — Дьониз опря ръце о прага, изпъна напред крачката си и направи съвсем прилична „дъга“. Явно, занимава се със спорт, затова е толкова издръжлива, а обуцетата на бос крак (и как само се държат — едва-едва покриват крайчетата на пръстите ѝ) са стари, изглежда, семейството на средни преводачи не живее нашироко.

— Савската царица — продължаваше да чурулика Дьониз — не е жена на никого. Дори на Соломон...

— Я чуй, никой ли не ти е казал, че приличаш на Нефертити?

— О, естествено. Казвали са ми. Мосю Льовен, вие не го познавате. Сега това го казват на всички красиви жени.

Хм, каква скромност — „на всички красиви жени“!

— А Нефертити... — Дьониз вдигна рамене: нищо особено значи; сви пръсти и ги прекара вертикално отдолу нагоре, сякаш опипваше тънка пръчица. — Сушена рибка... Бабушек, какво, не е ли така?

— Бабушка — машинално подсказа той.

— Раменете и са едни такива прави, кърпи да сушиш на тях. А краката? Така и така (във въздуха бе изрисуван ръжен), ето тук (свали обувчицата, на прага стъпи малко гъвкаво ходило. Дьониз шляпа по ходилото и после показва на пръстите нещо, което по големина съответствува на четирийсети номер) — тук е мършава, плоско дърво... дъска.

Цяло нещастие са тия жени — колко развита е у тях елементарната пошла завист! Още с мляко около устата, а вече съска срещу онази, която е царувала преди три хилядолетия, и не защото онази е по-хубава — не, колкото и невероятно да звучи, Дьониз е по-прекрасна и на човек му става страшно да си помисли каква ще стане по-нататък, към двацет и петата си година, но сега тя болезнено завижда, защото Нефертити я знае целият свят, а нея я познават само татко и мама и някой си мосю Льовен.

— Мда — произнесе той, — аз самият изпитвам към нея по-малко неприязън, повече състрадание. — Тъй или иначе Ехнатон я зарязва.

Дьониз учудено стрелна вежди — тя често го правеше, сякаш питаше: правилно ли говоря? Въпросителните интонации избликваха у нея също твърде често и неочаквано нейде в средата на някоя чисто епична фраза; тя се съмняваше в правилността на своята реч и същевременно се извиняваше за възможната грешка. Правеше го много симпатично, но ако поне малко по-лошо говореше руски, тия игриви интонации щяха да сторят думите и абсолютно неразбираеми.

— Неприязън ли? — Най-сетне учудването на Дьониз доби словесен израз. — За какво? (Винаги бъркаше „защо“ и „за какво“.) Просто човек трябва да гледа, да мисли. Вие гледате (винаги, когато започне да говори бързо, думите не и достигат) и това (малката ѝ длан като трионче назад-напред покрай деколтето... Може би това означава „скулптурен портрет“)... но то не е истината, така не става, не е възможно — изобщо за всички в действителност... В действителност трябва да се видят *des fresques*, рисунките. Те са за всички, разбирате ли? В рисунките е жената. А това е глава, всички я боготворят, но тя е такава само за един, разбирате ли, Артъом? За него. Не за Ехнатон. Не е ли така? Това е Нефертити за един-единствен човек...

Той дори не я спираше, макар Дьониз да бе стигнала пределната скорост, когато една дума сменя друга по-рано от предидущата,

произнесена полувъпросително, полуядно (господи, как може да не разбира такива прости неща!), без да изчака Артъом да я осмисли, да я смени с по-подходяща и най-важното — да схване връзката на тази дума с всичко, казано преди нея. Дьониз продължаваше да чурулика, а той слушаше и не можеше да се начуди — момичето говореше всичко това така разпалено, сякаш се отнасяше лично за нея и сякаш не ги деляха три хилядолетия.

„Това се вика шамар!“ — мислеше той. А всъщност „какво му пука?“. Историята за нещастната жена на фараона я бе слушал десетки пъти все монотонно и еднообразно. Работата беше там, че когато с Фимка Найман сваляха ерудирани момичета, които трябваше да шашнат със своя интелект, Найман пускаше в обращение сагата за неверния фараон, изоставил такава красавица заради пищнобедрата гъстовежда Кийя, евтина кокотка от брега на Нил. Още щом чуеше каноническото начало: „Впрочем за мъжкото постоянство...“ — Артъом механически изключваше и вдъхновената Найманова измишльотина никога не достигна до сърцето и съзнанието му. Вярно, на момичетата това им бе достатъчно — същинска приспивна песничка. Тази история продължи до началото на миналата година, когато излезе романът „Фараон Ехнатон“ и разгроми необикновената и сензационна Фимкина залъгалка. Но той не се предаде, изрови отнякъде поредната хипотеза за произхода на „Мона Лиза“ — че уж било автопортрет на Леонардо в рокля, и с помощта на тази изискана изкуствоведческа уловка продължаваше да поддържа репутация на интелектуалец.

И ето че сега няколкото заплетени, припрени думи на Дьониз бяха достатъчни опротивялата вече на всички история за размирния, но непоследователен фараон и неговата неправдоподобно прекрасна съпруга да заблести със съвсем нови багри и за пръв път да бъде разбрана окончателно.

Ами, разбира се, Нефертити не е била, не е могла да бъде такава, каквато я е изобразил незнайният скулптор. Двата скулптурни портрета не са онази Нефертити, каквато е била само за художника. А всички останали — пък и самият фараон — виждали дълголиката немлада майка на шест деца с безобразен, провиснал корем, както е изобразена на няколко стенни рисунки.

— Значи излиза, че Ехнатон не е знаел, че неговият придворен скулптор, така да се каже, лакира действителността и изобразява законната му половинка като богиня на красотата?

— О, как е възможно — цар да не знае? Знаел е. Веднъж. Отишъл в работилницата и видял. И станал толкова нещастен... злощастен — така ли се казва? — фараон. И всичко, което правел... има такива думи, ей сега, сега... О, станало на прах и пепел.

И станало на прах и пепел великото дело на Ехнатон, щото той търсил онази Нефертити, която успял да види неговият придворен художник, а не можел да я намери. Някъде наблизко минала тя, съвсем близо край него, страстна и нежна, щастлива като никога в младостта си и млада както никога в зенита на своята царска власт. И удържал той войските свои, готови да се втурнат в съкрушителен набег срещу съседни царства, и спрял ръката своя, готова да изстреби до крак непокорните жреци, позволил да управлява наместо него някакъв негодник от прежните му любимци и, твърде възможно, си взел твърдобедрата пищновежда Кийя, и добре, ако само нея. Ето как е станало всичко и единствена Дьониз се бе досетила, че тъкмо така е станало.

— На колко си години, Дьониз?

— На шестнайсет. На толкова, на колкото е била мама, когато е срещнала татко.

Такава постановка на въпроса, по-точно на отговора, някак отведнъж го отрезви.

Е, щом си само на шестнайсет, като непълнолетна трябва да имаш намален работен ден. Затова — право вкъщи и свари картофи, те са в ъгъла на кухнята, в тортена кутия. Направи си труда да почистиш. А аз ще подиктувам още.

Дьониз царствено изплува от беседката. Да имаше Нефертити нейните рамене!

А подир час тя дотича, дори не дотича, а докуцука на един крак, и с радостен вик го помъкна в кухнята; отпърво той не можа да усети причината за нейния възторг и едва след известно време разбра, че това са първите картофи, сварени лично от нея. Дьониз беше една малка домакиня и Артъом се отврати от себе си, защото се опитваше да я сравни с Одри Хепбърн от „Римска ваканция“, когато в ролята си на

наследствена принцеса на необозначена на картата страна вари първата и последна в живота си чашка кафе.

След обяда отново си отидоха по беседките, но когато почна да се мръква, Дьониз не беше на работното си място, сигурно ѝ бе омръзнало и бе решила да се възползува от привилегията си на непълнолетна. Артъом я завари на канапето с подвити крака и игла в ръката. Единствената му официална риза от индийско платно, чиито ръкави бяха старателно срязани, лежеше опъната върху масата.

— Дьониз, ти си полудяла! Какво си направила с ризата ми?

— А? Жал ли ви е?

— Не, ама все пак...

— Прекалено любопитен сте — и се захвана да реже ръкавите на дълги ивици.

Цялата си вечер загуби с тази работа, припявайки си нещо под нос. Най-сетне тържествено обяви:

— Готово!

— Много симпатично сукманче. Във воланите познавам собствените си ръкави. Надявам се, не се каниш сега пред мен да я мериш?

Дьониз се изчерви.

— Ох, извини ме, какъв съм глупак. Нашият предобеден разговор ме подсеща, че ти все пак си францужойка.

— Не виждам връзката...

— Кой знае как съм си изградил представата, че францужойките задължително говорят двусмислено, събличат се в присъствие на чужди мъже, целуват се с първия срещнат и на всичко отговарят с неизменното „о-ля-ля“!

— Нагледали сте се на пошли филми — тъжно констатира Дьониз. — Дори не ви се сърдя. Но ако ще живеем тук... мм... дълго, бих искала да имам *des draps*, чаршафи. Може ли?

— Естествено. И тях ли ще режеш?

— За какво? Ще спя на тях. Цяла седмица без да се събличам... Просто ме е срам.

— Нищо, не се стеснявай от мен.

— Срам ме е пред собствената ми рокля. Единствена ми е.

— А тази, новата?

— Боже мой, това е нощница!

Сега беше ред на Артъом да се смути. И за да не се издаде, заби нос в гардероба.

— Ето ти калъфки... и това... и това... извинявай, не са парфюмирани... Аз съм идиот! — радостно обяви той. — Тук е надувният дюшек на Фимка. Цял живот съм мечтал да спя на балкон.

— Не ви ли е страх сам?

— Глупачето ми, нас тук ни пазят като зеница на око. А вратата само ще я притворя. Ако има нещо, извикай ме.

Измъкна се на балкона и се чуваше как надува дюшека с велосипедна помпа. По някое време го повикаха.

— Какво има, детко?

Дъониз не отвърна, явно трябваше да отиде при нея.

Тя вече се бе приготвила за лягане и Артъом неволно се усмихна, като видя своята риза с отрязани ръкави, с яка, прекалено широка за Дъониз.

— Нефертити в мъжка роба. Картина!

Тя вдигна очи към него, не прие шегата му:

— Лека нощ.

— Спи, детко.

Наведе се и я целуна по челото.

На балкона не беше никак студено, Артъом метна дрехите си на перилата, изтегна се и блажено загледа нагоре. Тъмничен мрак бе надвиснал над него.

— Юп! — повика той шепнешком.

Отляво зад перилата се мярна нещо.

— Доволни ли сте от нас, Юп?

— Да — също тихо се чу от тъмното. — А вие?

— Напълно. Макар че да си спомняш не е толкова лесно, колкото изглежда.

— Оплакваш ли се?

— Не.

— Нужно ли ти е нещо друго?

— На мен не. Но се страхувам, че всичко това не е достатъчно за Дъониз.

— Какво още й трябва?

— Играчки.

— Добре.

Заспа неусетно и се събуди едва на разсъмване. Тихичко се облече и се прехвърли от балкона. Вече се канеше да заобиколи къщата и да мине през вратата, та безшумно да влезе в кухнята, но в този миг дочу задавения вик на Дьониз. С един скок се прехвърли обратно и нахълта в стаята.

Безброй плоски разноцветни кутийки се издигаха от пода чак до тавана, а до тях с голи коленца на пода седеше Дьониз. Цялата стая бе в някаква златиста пяна и Дьониз гребеше пяната и я притискаше о лицето си. Като видя Артъом, тя скочи, извика нещо на своя си език, хвърли над главата си толкова пенесто злато, колкото можеха да поберат шепите ѝ; после се завъртя и бакърените ефирни струи с ромон се увиха около нея. Артъом се приближи, пипна — еластична синтетична материя, осеяна с безброй блестящи мехурчета.

— Все пак получи играчки — добродушно промърмори той.

— Боже мой, „играчки“! Знаете ли какво ми се иска да кажа при тази картина?

— Зная: о-ля-ля!

— Именно. О-ля-ля!

— По-добре да беше казала благодаря.

— О, изобщо не се сетих. Аз съм... un cochon de lait, свинка. Кой ми го подари?

— По всяка вероятност Юп.

— Откъде се е взел тук този негър?

— Защо „негър“? Това е нашият домакин.

— Юп е име за слуга, а не за господар, не сте ли съгласен? Но все едно. — Втурна се към балконската врата, отвори я широко и викна:

— Мерси, мосю Юп!

— Ето че се държиш като французойка от пошъл филм: крещиш „о-ля-ля“ и търчиш полугола на балкона.

Дьониз само вдигна рамене.

— А много ли е стар мосю Юп?

— Мисля, че не много. Но — край на възторзите. Закусваме и — на работа.

— А кога ще дойде... мм... неделя?

— Пресметни сама, вчера беше понеделник.

Дьониз нацупи устнички.

Но като вземам предвид детската ти възраст и домакинските ти задължения, определям работния ти ден до обяд.

— О-ля-ля! — развика се Дьониз. — Да живее безработата!

— Първо, казва се безработица. Второ, тя е частична и, трето, вече прекаляваш с твоето „о-ля-ля“. Внимавай да не си помисля, че досега си се преструвала и едва като видя тия парцали, си показваш същността.

Дьониз помръдна ноздри като малка антилопа и сърдито заяви:

— Ще се обличам.

— Ясно. Това значи, че аз трябва да варя кафе. Но знай — от утре ти ще вършиш тази работа — не с цел да ликвидирам безработицата, а за да ти създам трудови навици.

Докато закусваха, на Артъом му бе хрумнало да вземе в беседката топче хартия. Рисуваше не лошо и работата стана приятна.

— Сред древните скални рисунки в Централна Африка се среща изображение на човек с прозрачен шлем, вж. рис. номер двайсет и три. Вярно, по-нататъшните изследвания показали, че шлемът всъщност е тиква, вж. рис. номер двайсет и четири.

И всичко в тоя дух.

А вечерта, когато се прибра в къщата, той изпита лек световъртеж. Стените, прозорците и вратите бяха драпирани със сребристокиви, кремави и вишневи тъкани, масата бе покрита с колосано платно, достойно за банкет във Версай.

— Мосю Артъом, каня ви на прощална вечеря в чест на старата ми рокля. Утре ще отида на работа с тоалет от времето на Империята.

— Някой казвал ли ти е, че приличаш на мадам Рекамие?

— Естествено. Пак мосю Льовен.

— Знаеш ли какво, по-добре да беше сварила супа.

— Сърдите ли се, нали не?

— Нали не.

Тя вдигна рамене, защото той действително се сърдеше.

— По-добре ми нарисуйте рокля. С която бихте искали да ме видите.

„Бих искал да те видя на Земята“ — помисли той.

А после тя започна да се готви за сън, а Артъом, седнал на кухненската маса, послушно нахвърляше скица на роклята на Наталия

Гончарова. Дьониз го извика.

— Какво има, детко?

— Искам да кажа „лека нощ“.

Леглото и бе застлано с черна коприна.

— Да не ти е казал някой, че приличаш на Маргьорит Валоа?

— Естествено. Пак той...

— Мосю Льовен. Внимавай, ще се изгърсиш. Коприната е хлъзгава.

— Лека нощ.

— Желая да видя насън мосю Льовен.

Той се обърна и се запъти към балкона.

— Артъом!

Трябваше да се върне.

— Лека нощ! — повтори Дьониз.

— Спи спокойно, детко.

Наведе се и я целуна.

После излезе в мрака и спря, подпря се на грапавата стена на къщата.

— Юп — повика, — а днес доволни ли сте от нас?

Настъпи пауза. Артъом вече бе решил, че отговор няма да последва, но в същия миг до него прозвуча сухото и не много уверено:

— Да.

Беше толкова тъмно, че дори Юп да се намираше на две крачки, както можеше да се предположи по звука — все едно, изразът на лицето му не можеше да се види. Не се виждаха дори смътни очертания на фигурата му. А беше съвсем близо.

— Юп, отговорете ми, ако можете: защо все пак от милионите жители на Земята избрахте именно нас?

— Гледай — чу се в отговор и на часа на някакви си десетина крачки пред него светна екран. Появиха се две неподвижни фигури и Артъом нямаше защо да се вира, за да познае себе си и Дьониз.

Кога, в коя щастлива минута са ги видели пришълците такива? И двамата тичаха напред, той — с ракета за тенис, тя — придържайки на гърдите си пухкава плажна хавлия; без сами да знаят, тичаха, за да се срещнат, но по-добре единият от тях да бе спрял своя лек и безгрижен бяг, защото на тази среща ѝ бе съдено да се състои не на Земята. Ала те летяха напред, през всичките светове и пространства, и

ако Артър не беше един от двамата, щеше да потвърди, че изборът на прищълците е правилен — те бяха най-прекрасните хора на Земята.

— Но какво искате от нас? — тихо попита Артър.

— Бъдете такива, каквито сте си — бе отговорът.

Двамата, затичани към своята неизбежна среща, нечуто се стопиха в мрака. Артър протегна ръка покрай стената, напипа вратата, бутна я.

Мътни петна от неугасена някъде светлина проникваха едва-едва в стаята. Артър спря над спящата Дъониз. Колко страшно, черна постеля! Леко отметнатото назад лице сякаш се рееше в тъмнината и всеки миг можеше да изчезне в нея. Сега ще те събудя, Дъониз, но ще остане ли лицето ти, каквото бе в деня, когато тичаше, прихванала с две ръце развяващата се хавлияка? Ще тичаш ли така насреща ми, както тичаше, преди да ме познаваш?

И тогава му се стори, че очите на Дъониз са отворени. Вижда ли го тя в тъмното? Може би не; но знае, че той е тук. „Защо си тук, Артър“. „Видях двама ни и сега зная, че за мен съществува само ти, а за теб — само аз.“ „А може би тук просто няма друг освен мен?“ „Не, Дъониз.“ „Тази райска градина, нашата симпатична колибка, няма дори телефон да замениш някоя дума с приятели?“ „Не зная, Дъониз.“ „И аз съм толкова близо и никой не вижда и не чува, и утре очите ми няма да бъдат разплакани, защото всяка вечер те викам?“ „Не зная, не зная, Дъониз.“ „И аз съм на толкова години, на колкото е била майка ми, когато е срещнала баща ми; и ние се гледаме вече толкова дълго, че ти не можеш просто така да се обърнеш и да си отидеш...“

Артър рязко се наведе над нея и — замря: очите ѝ бяха затворени. Крехкият сън охраняваше умореното ѝ лице и сякаш едно докосване беше достатъчно този покой да се наруши и светът да се сгромоляса.

Захапа устни, за да не я сепне дъхът му. Само не се събуждай, Дъониз, заклевам те във всичко свято, в твоята и моята душа, само не се събуждай в този миг!

Предпазливо се измъкна от къщичката, заобиколи я, прехвърли се през перилата на балкона и се плюсна на дюшека. Бъдете такива, каквито сте си, а? Кучи син! Това е.

А когато на сутринта се събуди, не посмя да влезе. Страхуваше се, че Дъониз още не се е събудила, страхуваше се от спящото ѝ лице.

Обиколи по хрущящите пътечки, докато вратата се отвори и на прага се показа омотана в бяло Дьониз.

— Ауу, къде сте? — викна тя и му махна с ръка. — Ваната е свободна.

Той не се помръдна.

И тогава тя затича към него, придържайки на гърдите си саморъчна хламида, и още отдалеч той позна лицето, вчерашното щастливо лице, и разбра още, че каквато и преграда да въздига между себе си и Дьониз, каквито и забрани да налага на себе си и на нея — всичко ще бъде напразно.

---

[1] Пушкин „Зимно утро“ (Избр. произв., том втори, изд. „Народна култура“, 1970 г. Прев. Григор Ленков.) Б.пр. ↑

Настанаха странни, приказни дни за тях. Часовете за работа, неуморителна и понякога дори забавна, отлитаха незабелязано; цялото останало време бе запълнено единствено от Дьониз. Тя знаеше и помнеше невероятно много неща и всяка вечер, надянала фантастична ориенталска премяна, се разполагаше с подгънати крака на канапето и започваше, както я бе учил: „Дочух, о велики царю...“ Дните на Дьониз. Дни като пчелни пити, златисти, натежали от мед. Дни, безшумно преминаващи в нощ, в дълго шумолене на чудновати премени, пробвани преди лягане, в безкрайна нежност, която цяла трябваше да се помести в две кратички думи: „Спи, детко“; но това още не беше краят на деня.

Защото най-последно беше черното нощно небе, надвиснало над балкона, на няколко педи от тях — и тихият шепот, за да не чуе заспиващата Дьониз: „Доволни ли сте от нас, Юп?“ И в отговор същото тихо, едва колебливо „да“. Само че с всеки изминат ден все по-голяма и по-голяма пауза между въпроса и отговора.

И най-сетне:

— Доволни ли сте от нас, Юп?

Дълго, много дълго мълчание.

— Не.

Отдавна трябваше да бъде готов за това, но все пак бе някак дяволски тягостно и не му се искаше да се впуска в обяснение. Та те сами са си виновни. От три милиарда избрали две миловидни муцунки. Да бяха вдигнали двамина какви да е академици, щяха да им изрисуват пълна картина на живота на Земята.

— Прекалено много искате — сухо изрече Артъом и отметна ръце зад главата си. — Училищната програма отдавна се е изпарила от главата ми, а колкото до работата си, нямам никакви намерения да ви разказвам за нея. А Дьониз е способна да ви демонстрира моди от всички времена и народи, но нищо повече. Сгрешили сте в избора си, Юп, а сега се мъчите от нищо нещо да направите.

— Ние не грешим — последва безстрастен отговор. — Нужни ни бяхте именно вие и взехме вас.

— По дяволите, с какво право?

— Право? — Гласът замлъкна, сякаш Юп се мъчеше да си спомни значението на тази дума. — Право... Сякаш едно обяснение на постъпката ни може да промени нещо във вашата съдба. Но щом

мислиш, че съм длъжен да се оправдая, ще го направя заради теб, и то колкото може по-убедително.

Гласът на Юп се приближи, звучеше малко отвисоко, сякаш той стоеше до самите перила на балкона. Артър не се стърпя и безшумно провря ръка между пръчките, но пръстите му срещнаха привичната лепкава повърхност на защитния купол. Страхува се, гад такъв. А може и да не е гад, просто съставът на атмосферата да е друг. Да чуем.

— Преди много десетки хиляди години — прозвуча от мрака гласът на Юп — ние бяхме като вас. Впрочем и тогава сигурно сме били по-мъдри и по-внимателни от вас. Достигнахме предела на човешките знания — разполагахме с кораби, които можеха да ни отвеждат в която и да било точка от галактиката и дори извън нея. Успяхме да удължим живота си за неограничено време, като победихме всички болести и дори старостта, можехме... впрочем ти дори няма да разбереш, ако започна да изброявам всичко, което сме познали, открили, успели. И така, в алчния си стремеж всичко да видим, всичко да разберем, всичко да познаем, веднъж долетяхме на трета планета от една нищожна периферийна звездичка. Невероятно, но там открихме условия, аналогични на нашите в момента, когато на планетата ни се е появило разумно същество... И ние срещнахме там такова първично същество. Полумаймуна. Дивак. И започнахме внимателно да следим вашата планета. Унищожихме дивите зверове, заплашващи първите човешки групи, учехме вашите диваци да използват огъня и оръдията на труда, подарихме им сведения, за които сами нямаше да се сетят, и те започнаха да се развиват по-бързо, запомнили нашите уроци и забравили нас. Ние ви помогнахме в зората на вашето човечество, бяхме ваши бавачки и учители... Е, стига ли ти такова обяснение?

— Никаква благодетелка, да не говорим за разни бавачки и учители, няма право да посяга на свободата на своя възпитаник. А що се отнася до знанията, то, съдейки по това как благоволихте да се държите с мен и с Дъониз, сигурно сте учили първобитните хора на добро, справедливост и уважение към ближния.

Равнодушното лице на Юп не изрази нито досада, нито смущение. Само отново се размърдаха устните му и след секунда прозвуча монотонният му глас:

— Тогава ще ти предложи втори вариант. Ние намерихме на вашата планета условия, в които може да се развива разумът. Но разумно същество не открихме. И тогава група наши хора... нищо че бегълци, напуснали планетата ни по политически причини, реши да се установи на вашата Земя. За съжаление не бяха пресметнали възможностите си и след няколко поколения подивяха. Четири групи бегълци, пристигнали по различно време на планетата, са създали четирите земни раси. Не е ли правдоподобно?

— Но само толкова. И изобщо не обяснява защо си позволявате да се разпореждате с нас като със своя собственост.

— Вие на няколко пъти се опитвахте да напуснете къщичката и всеки път намирахте същата къща, само че на друго място. И в края на краищата не я напуснахте, останахте в нея. Е, ще ми се наложи и този път да ти предлагам една хипотеза след друга, докато се спреш на някоя. Само че сега хипотезите ще бъдат различни, но всичките на едно и също място. Ето ти още една: ние не оставихме хора на Земята. Но като се завърнахме в родината си, предположихме, че все някога ще ни дотрябват същества, подобни на нас. Не можахме да предвидим всичко, което ни очакваше в бъдеще, но ни разяждаше смътна тревога. Намирахме се на върха на знания и възможности, а бяхме и много предпазливи. И тогава създадохме биороботи, да, саморазвиващи се биороботи, като взехме за основа вашите маймуни. Затова вие не можете да откриете последното звено между маймуната и първия човек. Пръснахме ви по континенти с надеждата, че поне една група ще оживее. Оживяхте всички. Оживяхте и се развихте. Развихте се и започнахте да си задавате въпроса: а за какво живее човек? За какво съществува цялото човечество? Не е ли така?

Артъм направи неопределен жест — общо взето — да. Нямахме смисъл да крие.

— И така — гласът на Юп зазвуча патетично, — вие съществувате само за да можем всеки момент да се върнем към своето минало, към своята младост. Нашето човечество престаря. Знаем всичко, можем всичко, но нищо не искаме. Каквито и да сме за вас — баби акушерки, стояли над люлките ви, братя, бащи или богове, създали ви от прахта — искаме от вас само своето и всъщност искаме малко. Около сто милиарда човеци минаха по Земята, а ние взехме само теб и Дьониз. Това е наше право. Богу боговото!

— Но кесарю — само кесаревото. И дори да приемем, че сте богове, то, дявол да го вземе, богове, как така стигнахте до такъв живот?

Известно време Юп мълча, после се чу нещо подобно на човешка въздишка.

— Много се пазехме. Прекалено се пазехме. И за да опазим още по-добре всеки човек, до краен предел ограничихме раждаемостта. Минаха десетки години, стотици и на нашата планета останаха само старци. Спряхме полетите в космоса, не се спускахме в дълбините на океана и в катерите на вулканите. Толкова се страхувахме за себе си! Но нашите другари гинеха един подир друг, гинеха заради нелепи, неподозирани случайности. И тогава направихме последната грешка: вместо да се опитаме да родим ново поколение — може би щяхме да успеем, защото нашата медицина се бе издигнала, пък и сега стои на недостижимо равнище, — решихме да заместим липсата на хора по пътя на създаването на себеподобни биороботи.

„Мутри като консервени кутии“ — спомни си Артъом думите на Дьониз.

— Минаха стотици и хиляди години и на цялата планета остана един-единствен човек, роден от жена, аз. Впрочем аз ли съм? Моето тяло многократно се обновяваше и дори изцяло се сменяше, оставаше само мозъкът. Външно съм такъв, каквито са и всички жители на нашата планета. Но единствено аз чувствавам, че загиваме. Струваше ми огромни усилия да убедя моите другари (на тази дума се запъна) да изпратят на Земята последния оцелял звездолет. Като използвах способността си да оставам невидим — няма да разбереш как сме го постигнали, — аз прекарах на Земята известно време, запознах се с нейното минало и настояще и най-важното — избрах вас. Останалото ти е известно.

— Мда — изрече Артъом. — Разправят, че в древни времена някои полулуди царе се опитвали да си възвърнат младостта, като си преливали кръв от бебета. Да не би и вие по този начин да се подмладявате?

— Ние сме хора — високопарно произнесе Юп.

— Вие сте консервени кутии, с извинение. Честна дума, съжалявам ви и ще направим за вас всичко възможно. Кесаревото — кесарю. Лека нощ.

Юп не отвърна. Обиди се и изчезна. Макар че, не, отдавна трябва да е свикнал с обидите. Просто е сметнал разговора за приключен. Ама и разговора си го биваше! Още половин час такива откровения и без каквато и да е симулация можеше като някой вицекарал на Индия да поиска любимия си слон.

Дано само Дьониз не научи нещо. Че не е на Земята, е все още половин нещастие. Но това, че не е сред хора... И в същия миг усети, че балконската врага бавно се отваря. И не видя, а се догади, че там, на пода, седи Дьониз, опряна на касата на вратата, обвила коленца с ръце.

Трябва да й каже нещо, да я излъже, та да я успокои, да заспи, само че веднага, хайде, хайде, бързо, нали се условихме, кучи сине, да използваш жизнения си опит, спомни си какво си казвал на ония, предишните, спомни си и го повтори, тази ще повярва, глупавка е още, съвсем дете, само си припомни, измъкни от паметта си такива думи, след които нищо повече не е страшно, хайде де, дръвник с дръвник, хайде...

— Дьониз...

Невидима в тъмното ръка намира лицето му. Ръката е лека, същинско прилепче. Ама че глупости — прилеп. Откъде го измисли? А, вкамененият въздух на фараоновата гробница. И тук същата застиналост. Дребни съсиреци сиво небитие, оживяващи от човешкото дишане, от трепета на човешки устни. Ами това откъде е, съсиреците? Сигурно от най-ранното детство, когато вярваше, че сутрин цялата нощна тъмнина се събира в глобусите на уличните лампи и цял ден се крие там и вгледа ли се човек, ще види, че в белите матирани балони се е притаила пихтиеста тежка мъгла и, не дай боже, такъв балон да се откъсне, тогава тъмнината ще се измъкне навън, както духът от бутилката в „Багдадския крадец“ и посред бял ден ще залее града, както става вечер, когато запалят лампите и мракът, уплашен, сам излита... Господи, какво говори той, какво?

— Дьониз...

Това вече не беше детство, макар че, не, детство беше, разбира се, само че не онова на уличните лампи, а по-късното, с Лариска Салова, само да се сети какво бе говорил тогава, въпреки че няма нищо за сещане, просто бе казал: „Аз твоят въшлив кадет ще го направя на кюфте.“ И тя се засмя, защото бе казано толкова изискано, въшливият кадет беше нахимовец, с една глава по-висок и с голяма тока на колана,

и тя престана да се смее, за да му бъде по-удобно да я целуне, и той каза: „И на онзи Лимар ще му разбия мутрата“ — и отново я целуна, а тя каза: „Баба изхвърля боклука“ — защото се бяха спрели пред входа, и той отвърна: „Аз на твоята баба ще ѝ спраскам прозореца“ — и за трети път я целуна, после се отказа — омръзна му, пък и вече май нямаше смисъл...

— Дьониз...

А виж — това изобщо не беше детство — последния път — всички се разотиваха, а той можеше да остане, защо трябваше да отказва, и остана, страшно беше пьян, пък и домакинята беше хубава. Той безмълвно я съблече и дали тя го разгледа по-добре, дали бе решила да поскромничи, но изведнъж изтърси: „Ти си ми първият истински...“ „Хайде, хайде, посмали малко“ — каза ѝ той, така стана последния път.

— Дьониз. Дьониз. Дьониз... — Беше като спасение, като заклинание, като тебеширен кръг на пода — кръг, отделящ всичко, що е било и как е било.

— Тук съм — прозвуча от мрака нейният невероятно спокоен глас. — Протегни ръка, тук съм.

Нещо вътре в него се сви при тия думи, обикновени и нищо незначещи в обичайното си номинално значение, но сега обърнали към нея цялата страшна голота на единствения си смисъл. И не той на нея, а тя на него предлагаше единственото лекарство против страх пред заобикалящото ги тъпо и безсмъртно мъртвило и това „протегни ръка“, първото, което тя му каза като равна на равен, означаваше само едно: „Протегни ръка и ме вземи.“

Той се изправи бавно, одраска буза о тухлената външна част на касата и прекрачи прага на стаята. Някъде долу, пред краката му, седеше на пода невидимата Дьониз.

Така. И не се измъчвай, все едно, неизбежно е. Да станеш кучи син. Съдба.

— Ти като че се боиш? — проклет глас, обиден, съвсем детски. — Но нали никой не вижда. Тъмно е.

Иде му да я убие. На място.

— Може би не съм достатъчно хубава за теб? Мосю Льовен казваше...

— Млъкни!!!

Въздухът се размърда безшумно и Артъом се досети, че Дьониз се изправи, изопна се и поотметна глава назад. От мрака на леки талози се вдигаше и стигаше до лицето му нейният дъх. Сега тя беше до него по-близо от една протегната ръка.

— Защо „млъкни“? Аз те обичам, Артъом.

Господи, възможно ли е това „аз те обичам“ да прозвучи толкова бавно, повлечено и спокойно?

— Не, Дьониз, не! Просто стана така, че тук сме само двамата, ти и аз, никой освен мен. Затова ти се е сторило... И защо не? Момичетата разправят мама забранява, твоят плешив мосю лъготи за Нефертити... Първия път хората вярват не само на другите. Вярват на себе си. Че е от пръв поглед и за цял живот. И на теб така ти се струва. Мосюто не е бил подходящ за тази роля, стар е, и момичетата ще ти се подиграват. А тук — млад руснак и на съвсем друга планета. О-ля-ля! Засега никой не вижда...

— Тъмно е и не мога да те ударя.

— Няма да е лошо. Дори няма да искам прошка. Това ще стане утре. Когато ще мога да съобразявам какво говоря.

— Ти говориш и не чуваш! Всяка твоя дума е като сгараud^[1], не зная как е на руски, едно студено, противно, мокро! За какво така? За какво? За какво?

Дьониз, ти, мъко моя горчива, не „за какво“, а „защо“.

— Защото да не си посмяла да кажеш: „Тъмно е и никой не вижда.“ Да не си посмяла да кажеш: „Протегни ръка.“ Да не си посмяла в тази тъмница да стоиш толкова близо, че да протегна ръка и да те взема.

Шум от стъпки. Отдалечава се. Още повече. Четири крачки мрак помежду им. Една негова крачка ще бъде достатъчна, ако сега го повика. Да не си посмяла да ме повикаш, Дьониз. „Аз те обичам.“ Откъде можеш да знаеш, че тъкмо това е обич?

Тишина. Продължителна тишина, в която не спи и няма да заспи Дьониз. Значи това не е краят. Да се приближи, да намери в тъмното спокойното чело и — „спи, детко“. Ще можеш ли? Вече ще мога.

А лицето е мокро. Цялото. Дори веждите. И ръцете, тесничките студени длани.

— Ама какво има, глупавичката ми, какво има, слънчице мое, мое момиченце — всички думи, всички имена, само да са нежни, а кои

— не е важно, важното е нежността в тях, цялата нежност на белия свят, нежността на всички мъже, целували женски лица от Нефертити до Аелита. — Мъничка моя, червенокоске моя, единствена...

О, последователност на всички мъже по света!

Заспа Дьониз, нацелувана, щастлива, и продължава да стиска ръката му като любима играчка. Колко малко ти е трябвало — да те стоплят, да те приспят. А то — „протегни ръка и ме вземи“. Глупавичката ми. А сега спиш спокойно, само просумтяваш — наплака се, а аз ще прекарам нощта тук, на пода, като последния глупак, положил глава в края на твоята постеля само за да видя лицето ти, когато почне да се разсъмва.

Да беше видял Юп тази картина!

— Ей, Юп, стара консервена кутийо, доволен ли си днес от нас?

Тишина. И съвсем наблизото отсеченото:

— Да.

Имаше такъв отрязък от време, в който Артъом насмалко да се разсмее. Понякога човек изпада в състояние, при което първата му реакция е смехът. Но това продължи само няколко секунди. Последва недоумение: нима ги е подслушвал? Говедо.

Той внимателно издърпа ръка от малките длани на Дьониз и на пръсти се измъкна от къщи. Тъмница. Непрогледна, тежколиста, августовска.

— Юп.

— Слушам те.

— Юп, вие... вие доволни ли сте днес от нас?

— Да. Вие разбрахте какво се иска от двама ви и съм доволен.

— Чули сте... всичко?

— Естествено. От първия миг на пребиваването ви на нашата планета виждаме и чуваме абсолютно всичко.

— Дори в тъмното?

— За нас не съществува нито тъмнината, нито стените на къщата, нито дрехите ви. Виждаме всичко, което искаме.

Може ли един двайсет и четири годишен земен жител да фрасне в мутрата чуждопланетен гад, па бил той и на хиляди години? Впрочем те самите са предвидили този въпрос, иначе сега между Юп и Артъом нямаше да има защитна стена и тогава...

— Юп, но ти си човек, вярно, те са консервени кутии, но ти?...

— Първо, не бива така лесно да ме наричаш човек, тъй като самият ти се смяташ за такъв, а ние се намираме на твърде различни степени на развитие. Второ... — Безстрастен машинен глас и думите една подир друга капят върху черепа му и се стичат по него, без да проникват в дълбините на съзнанието му и без да открият своя съкровен и старателно изплъзващ се смисъл. — Второ, разликата в нивата е в наша полза с изключение на един-единствен въпрос. Точно по този въпрос имаме намерение да получим информация от вас. Вие най-сетне разбрахте какво искаме и аз съм доволен.

— Юп, можете ли на обикновен руски език да ми обясните за какво става дума? Слушам ви и не разбирам, моят човешки разум не е в състояние да асимилира вашата естествена за вас и сигурно много проста мисъл. За какво говорите, за какво, дявол да го вземе.

— Моля. Ние имаме безброй самообновяващи се биороботи от различен тип, при което едните копират хората, другите са много по-съвършени от тях... И въпреки това животът на нашето човечество неотклонно върви към залез. Спряно е всякакво развитие. Няма защо да се развиваме повече. Нали за такова нещо трябва да се обича знанието. Няма защо повече да летим в космоса. За това е нужно да се обичат звездите. Практически ние сме безсмъртни, не сме длъжни да продължаваме рода си, както и да се грижим един за друг. Всеки е зает със самия себе си. Само със себе си. Нали за да си помагат взаимно, хората трябва да се обичат. Но ние отдавна сме изгубили представа какво значи това. Забравили сме как да се любим...

— А ти, ти самият, Юп?

— Беше толкова отдавна... Не зная, не помня обичал ли съм някого...

— Но нали искаш да им помогнеш, значи не всичко още е загубено, друже. Само не разбирам какво можем да направим за теб?

— Дадох ти райска градина, родната къща, с която си свикнал. Дадох ти най-красивото момиче на света. Създадени са ви всички условия. Любете се!

Удар. В мрака. Срещу гласа. Еластичната повърхност хвърля Артър обротно на прага на къщата. Безсилен, див гняв...

— Ако още от началото знаех какво искате, щях да предпочета да пукна под някоя от райските ви ябълки!

Почакай, ами Дьониз? Никому не е забранено да умира под ябълките, но какво ще прави тя сама с тия консервени кутии? Помисли ли за това? Тя сама няма да им е нужна и... Тук не пазят ненужните вещи. Независимо дали е информация или човек. Неикономично е. И отново невидимият звездолет ще долети на Земята, за да вземе още една двойка млади симпатични зайчета и — създадени са ви всички условия, любете се!

Тази зверска приумица ще се завърти по втория кръг...

— Защо мълчиш? — носи се от тъмнината. — Какво мислиш?

Мисля, че вие сте машинна сган, безсмъртни дегенерати, въобразявате си, че сте богове, но сте безсилни да ме принудите да върша онова, което ви е угодно. В едно успяхте — отнехте ми Дьониз...

А пред очите му като проклятие, като призрак стои бялата хавлийка.

Безгрижната мъничка Дьониз, упоена от неземните синтетични парцали. Нежната, неудържима Дьониз, тичаща насреща му по неистинските цветя на техния личен рай.

Любете се, създадени са ви всички условия!

А вие ще погледате?

... ще погледате.

— Не ми отговори. За какво мислиш?

Мисля дали да не приключа с тази комедия още сега, дали да не ти кажа на чист руски език какво мисля за всички вас и дали да не избягам в мрака, в лабиринта от безвъзвратни пътечки, да избягам, та на разсъмване да не видя събуждащото се лице на Дьониз. Да не я видя никога повече. А после?

А после — старият вариант: ще признаете експеримента за неуспешен и ще изчезне и най-малката надежда, че във вас ще се пробуди съвестта и хуманизмът. Няма да ни върнете на Земята. Тук няма да сме ви нужни.

И тъй, безброй изходи и всички водят до едно: до още една двойка зайчета, която ще заеме освободилото се място в райската градина.

В райската градина, от която безследно ще изчезне Дьониз...

— За какво мислиш?

— Аз... аз си мисля колко ще бъдем щастливи в тази райска градина.

Лъжата е цената на няколкото дни, през които трябва да намеря някакъв изход. Да го намеря, преди да се досетите, че няма да получите ни боговото, ни кесаревото.

Оказа се, че най-лесно е да излъже Дьониз.

— Мила, сега ти си моя годеница и съм длъжен да се погрижа за нашето бъдеще. Ти си разумно момиче и разбираш, че можем да се оженим само на Земята, ако, естествено, не размислиш. Затова трябва колкото е възможно по-скоро да съобщя на нашите гостоприемни домакини всички сведения, които ги интересуват. Бъди умна и не ми пречи. Колкото по-рано свърша, толкова по-скоро ще се върнем у дома.

— А ще се върнем ли?

Господи, Дьониз, ако смеех да ги помоля за това!

— Как можеш да се съмняваш? Нали са хора.

Тя лесно и безгрижно прие неговата сдържаност, както човек приема условията на нова забавна игра. Ако знаеше само колко ѝ беше благодарен, че се съгласи. Ако знаеше само колко му е мъчно, че така лесно се съгласи!

И после — всяка игра има край. Рано или късно настъпва момент, когато един от участниците в играта казва: „Пу, не играя“ — и играта свършва.

Но колко дни ще играем тази игра, Дьониз? Защото времето си лети, а изход няма.

Няма изход.

---

[1] Жаба (фр.). Б.а. ↑

Дните са прозрачни и безцветни, един от друг по-малки — като стъклените яйчица върху бабиния скрин. Дни, мизерни и безсилни, всеки от които би могъл да се побере в шепичката на старица. Проклетата литература, научила на феерични деяния земните супермени, изтръгнали се в просторите на космоса! Кой би могъл да предположи, че първите хора, попаднали на друга планета, изобщо няма да образуват Големи пръстени, юнашки да секат пространствено-временните връзки или начело на чуждопланетните маси на часа да извършат галактически революции.

Сигурно ще бъде така. Някой ден. Не сега. Защото сега единственото, което той трябва да прави, е ДА НЕ ПРАВИ НИЩО.

И само да усеща — всяка минута, всяка секунда — как всичко онова, което още не се е случило между него и Дьониз, се превръща в това, което никога няма да се случи между тях.

И дните, които трябваше да бъдат за двамата заедно, ще бъдат за всеки поотделно.

Знаеш ли, Дьониз, че един ден, прекаран с някого, са два дни? Ние отбягваме азбучни истини, високомерно, по свински, презираме цитатите от класиците, набивани в главите ни в омразните часове по литература. За тия цитати е заплатено докрай — „четворки“ и „петици“ в дадените за вторични суровини дневници, и вече сме квит, в правото си сме да изхвърлим, да изметем от главата си всичко ясно и елементарно, всичко неподправено с мускусния ароматец на парадоксалността. Я опитай сега на маса, около която се е събрало сиромашкото инженерие, да кажеш, че трябва да се умира агитационно. Или че най-скъпото у човека е животът! Ще те вдигнат на балон!

А нали е така, Дьониз, най-скъпото у човека е действително животът. Само в едно е сгафил класикът: животът се дава не само веднъж. Защото ако човек обича, живее два живота: за себе си и за онзи, другия. И е чудесно, когато извадиш късмет и се влюбиш истински. Ако не бях срещнал теб, Дьониз, никога нямаше да почувствувам това, защото излиза, че досега всичко при мен е било просто зальгалка. Като се почне от Лариска Салова, та се стигне до онази, „най-последния път...“.

Но какво да правя, какво да направя, та да се изтръгна от яките лапи на тия, с позволение, богове? Какво да направя, та всеки мой ден

да е и твой, всеки твой миг да е и мой? Та аз искам толкова малко: просто да бъдем заедно, дорде съвсем побелеем, като легендарните гърци... като тях ли? Пък им се подигравахме... А, Филемон и Бавкида. Какво сме разбирали ние, сополанковци д'артаняновци? Безнадеждна хлапащина, която може да продължи до дълбока старост, докато престанеш изобщо да чувствуваш, ако не се намеси нещо страшно, ако не издърпат земята изпод краката ти като сега, когато висиш в безвъздушното пространство и дори не можеш да се сбиеш или да зяпнеш от ужас — нали те гледат!

А нали имах всичко, Дъониз, всичко имах, в ръцете ми беше, всичко имах, имах, имах...

Цял да се дръпна назад и да стоваря с всички сили глава върху мигация пулт, на парчета да го направя.

Да го направя ли? Ами невидимият звездолет, отново безшумно прокрадващ се към Земята? Ами още двама арестанти в този рай?

И после — ако тези двама, от незнание ли, от недосетливост ли, или дори защото не им пука, какво пък, да гледат — какво ще стане, ако двамата дадат на тия консервени кутии всичко, което искат от тях. Ако им покажат, ако научат тия дръвници да обичат?

Смях през сълзи. Та това е единственото, от което може изобщо да не се страхува. Щом Юп нищо не помни, за останалите няма защо да се безпокои.

А може...

Спомените изплуват неочаквано, често против волята. Ами ако Юп все пак си спомни, че е бил човек? Ако си спомни какво значи да любиш?

А може пък това да е единственият им шанс за връщане, който трябваше да открият?

— Юп.

И за пръв път от толкова време никакъв отговор.

— Юп! Чуваш ли ме? Юп!

Ха сега. Забърка цялата каша, подхвана този гестаповски експеримент, домъкна ги тук, а взе, че офейка? Мръсник.

— Юп!!!

Може пък просто да не го пускат при нас? Нали му каза още първия път: „Получих пълномощия да отговарям на всички твои

въпроси.“ Или нещо от този род. Може да са му отнели пълномощията? Например заради прекратяване на експеримента.

Тогава не им остава никакъв шанс. Какво да правят? По-нататък — колкото и да е смешно — трябва да правят онова, което искаше от тях Юп: просто да бъдат хора. Да останат хора докрай. Но какво всъщност друго е правил Артъом? Нищо. Просто е бил човек. И толкова.

Но се оказа, че то е твърде малко.

— ... Омръзнах ти, нали? Трийсет дни само една жена до теб — скучно е, нали? Само не казвай: ти си ми годеница. Аз съм годеница — о-ля-ля! Гледай тук — това е тоалетът ми... за венчавката. Нали? Бяло-бяло. Сняг. Мъртъв сняг. Аз съм годеница!

— Дьониз, успокой се!

— Годеница съм на дървеното... как беше? Дърво, Пинокио. Но за какво така? За какво?

— Искаш да кажеш — защо? (Наистина, не е ли все едно дали с няколко часа по-рано или по-късно ще ги вдигнат оттук...) Ние много малко сме говорили един за друг, за своето детство. Наскоро си припомних нещо много интересно и ако искаш, ще ти разправам...

Ето на — капризно изкриви устни, страхува се, че просто увъртам, за да не й отговоря.

— Бях съвсем мъничък, когато едно лято заминахме с мама в Прибалтика. Брега на Балтийско море, разбираш ли? Та, в стаичката, която наехме, на стената висеше старинна картина: девствена гора — не истинска, а такава, като в добра — непременно в добра, Дьониз! — вълшебна приказка. И в тази гора двама стари крале — черен и бял — с пепелносиви бради и потъмнели корони. И върху дланите на тези старци лежи малък приказан свят. Разбираш ли, Дьониз? Целият свят, а може би само едно кралство. Дребничък, но съвсем истински град, а наоколо гора, по-ниска от току-що набола тревица, а хората сигурно толкова ситнички, че само зорките и добри очи на мъдрите крале са можели да ги видят. Есента си заминахме и аз не видях повече тази картина — разбира се, беше репродукция, но през цялото си детство съм мечтал да имам същото кукленско кралство, мъничък жив свят, който да мога да разглеждам безкрай и никога да не ми омръзне...

— А как се нарича тя? — неочаквано попита Дьониз.

— Картината се наричаше: „Приказка на кралете“.

— И това те натъжава? — тя се засмя. — И на теб ти трябва играчка. Но то е толкова просто. Трябва да помолиш мосю Юп. Той ще ти подари приказката. Ние сме двамата крале. Мосю Юп! Две бради, две корони!

Глупавичката ми, нищо не си разбрала. Ние пъплим в кукленска градина, но нашият неистински мъничък свят не е в добри ръце.

Впрочем, когато обичаш за пръв път, простено ти е да бъдеш глупав. Той изведнъж отметна глава и се вгледа внимателно в лицето ѝ. Разплакана, отслабнала муцунка, кръгове под очите и някак позеленяла, защото се бе облякла в невероятно алено, сякаш парцал от платната на Грин, една нюансираща дрипа.

— Рибка зеленоперка...

Брадичката потръпна, очите станаха теснички и злобни:

— Още една приказка ли? За рибката?

Когато обичаш за първи път... А откъде го измисли, че тя те обича? Ах, да... бяха ни създадени условия... А и това спокойно, учудващо правилно изречение: „Обичам те“ — през онази, последната нощ; не се знае само дали беше от любопитство или от страх? Ама и него си го бива — самонадеян красавец. Повярва ѝ.

Старинна приказка, на хиляда години: той я обича, а тя него — не... А тя него — не. Отново литература.

Но нали още нищо не е загубено, Дьониз, и достатъчно е да се приближа, да хвана с длани лицето ти и да те целувам, безшумно да подухна ресниците ти и едва чуто да галя косите по слепоочията ти и — и всичко ще се случи, нали ще ме обикнеш, нали още никого не си обичала, това няма да те отмине, няма, само едно е нужно — моите устни и твоето лице.

А досами прозореца — небе, мрачносиво, сякаш огромно оловно око.

Обичам те, Дьониз, обичам те повече от всичко на белия свят, повече от златното слънце. Обичам те, но ако сега имах граната, която може да прати по дяволите целия този кучи свят, цялата планета, щях да я запратя в нашите крака, Дьониз. Разправят, любовта била съзидателно чувство. Има такава азбучна истина. Но какво ли не бих дал сега, щото моята любов да се превърне в адски взрив,

хилядократно по-могъчен от водородната бомба, способна да направи на парчета цялата тази свръхразумна цивилизация! Не зная дали това е хуманно или не — да се унищожи цялото човечество, защото разумът на земния жител не е в състояние да реши такъв проблем, от такъв проблем разумът на земния жител просто откача. Но за такава граната, за такава бомба, без да разсъждавам, без да умувам, бих дал живота си. И твоя живот, Дьониз.

Защото отучилият се да обича свят не може, не заслужава, не бива да съществува във Вселената!

Индикаторният пулт на диктофона. Лампичките са плътно една до друга, като оловни войничета. Колко ли са? Сто по сто, не по-малко. На шума от стъпките му те отвърнаха с гълъбово мъждукане, сякаш език от меден сулфат бе лизнал пулта. Така. Стой си тогава тук до последния миг, тъй като в твоята любима световна литература има една строга щампа, че истинският човек умира на бойния си пост. Или на работното си място в най-лошия случай. Агитационно.

А всъщност — за да не вижда злобното и равнодушно лице.

„Твоето лице и моите устни...“

Лампичките на диктофонния пулт послушно замигаха. Синьо, виолетово, лимонено.

Още колко безкрайни дни пред този пулт, колко още лекции, разкази, стихове, предания, още колко лъжи?

— Един поп имал куче.

Синьо, виолетово, оранжево.

Артъом протегна ръка и измъкна една лампичка от гнездото ѝ. Безцветно остро калпаче, като ония, които окачват на елховите гирлянди.

— И много го обичал.

Лампичката в ръцете му мигна лилаво, после — изумрудено. Я виж ти, реагира на звук. И няма нужда от хранване. Артъом отиде зад кутийката на диктофона, намери капачето, подпъкна ножа — отвори се. А вътре — нищо.

Бутафория. „Трябва да работите...“ Примитивно приспособление, с помощта на което се създаваше илюзията, че си зает с работа. Стига толкова евтини илюзии!

Нежен учуден звън. Стъкълцата на лампичката гъделичат ръцете, без дори да одраскат кожата. А във входа на беседката —

безстрастният розов лик на анатомическия мулаж. Появи се все пак, гад такъв. Появи се, сякаш нищо не е било.

Дали пък да не се свлече на колене пред него и да плаче, да моли, да иска?

От паметивека боговете са обичали хората да се унижават пред тях, да пълзят по корем.

Заради Дьониз може да понесе и това.

— Юп, моля те... Всеки експеримент си има граници. Границите на разумното. Границите на човечното. Та вие сте мъдри, добри богове, Юп, (ох!) и ако изпитвате поне капка благодарност за всичко, което правихме за вас — помогнете ни да се върнем вкъщи.

От това се страхуваше най-много. От тази критична пауза...

— Искаш невъзможното.

Като че ли му полекна.

— Ако ви е нужен човек за по-нататъшните изследвания — оставете мен. Но върнете Дьониз на Земята.

— Вие ще получите всичко, което можете да си представите. Всичко, което никога не бихте имали на Земята.

— Но тук няма да я има Земята.

Юп не отвърна.

— Юп, моля те, повярвай ми: ние имаме книги, Шекспир, Пушкин, Гьоте...

— Информацията е непълна и в повечето случаи — явно лъжлива. Един експеримент с живи хора ще ни даде повече, отколкото всички литературни данни относно човешките емоции. И после, не забравяй, че аз сам ви доведох тук, но не само аз се разпореждам със съдбата ви.

Не само той... Значи ли това, че ако зависеше единствено от него, ще ги върне на Земята?

— Юп, приятелю, та ти си бил космонавт, сигурно помниш какво значи да искаш да се върнеш у дома. Имаш кораб, Юп. Доколкото разбрах — сам го управляваш. Моля те не за себе си...

— Ти се намираш на палубата на този кораб.

Артъм конвулсивно зяпна и глътна стерилен кондициониран въздух.

— Това е палубата за разходки на нашия последен космически кораб. На моя кораб. Както виждаш, тук може да се създадат всякакви

условия, всякаква обстановка. Невъзможно е само едно: да стигнеш до края на помещението, макар че сравнително не е голямо. Когато преди много векове корабът извършваше редовни рейсове до други звезди, предприемахме цели пътешествия... практически без да слизаме.

Да, дяволска работа. А как е било практически постигнато, „това няма да го разберете“.

Преди хиляди години, когато цивилизацията на Земята едва се зараждаше, съставът на нашите атмосфери беше почти еднакъв. Не предполагахме, че сега различията ще бъдат толкова големи, та да се наложи да ви държим в специална барокамера. На кораба лесно могат да се създадат всички необходими условия, но на повърхността на планетата щеше да се наложи да се построи специална сграда с комплекс от сложно оборудване.

Юп явно се обърка.

— За вас, всемогъщите, това е нищо работа — не се стърпя Артъом.

— Наистина нямаше да е сложно... но никой не искаше да се заеме с това. МОЖЕХМЕ, НО НЕ ИСКАХМЕ. Бяхме се отучили да създаваме, в най-добрия случай можехме само да възпроизвеждаме. Тогава предложих да ви оставим на кораба.

— Значи сме в космоса? В орбита?

— Не. Вярно, корабът не беше приспособен да каца на повърхността на планетата, но нали повече не ни беше нужен, аз използвах най-мощните антигравитатори, за да го спра на едно от безлюдните плати. Последният ни кораб е пуснал мъртва котва.

Ауу, къде си ти, остроумни супермене? Всички условия са налице — ти си на чужд кораб, изчакваш само за да проникнеш в рубката, за някакви си два-три часа да усвоиш принципа на управление, след което ще натиснеш копчето и — летим към Земята.

— А... ако отново то издигнем? — Господи, колко ли идиотски му се вижда този въпрос!

— Да го издигнем? Но ние не разполагаме с толкова мощен антигравитатор, който да изведе в орбита такава маса.

— А да се стартира от повърхността?

— Ти дори не си представяш какво говориш. Стартът на крайцерски тип звездолет ще откъсне атмосферата от повърхността на планетата и ще унищожи всичко живо на нея.

Значи — край. Може би има изход, но за да го намери, не е достатъчно да е само един тъп обикновен инженер. Шлосеру — шлосеровото. Остава едно: да протака, доколкото може да издържи човешкият разум, а после да пукне, не агитационно — къде ти! — но поне прилично.

И вече можеше да не се страхува от втория невидим кораб, хищно промъкващ се към Земята, и да не се измъчва за ония двамата, които ще трябва да заемат тяхното място при повтарянето на експеримента.

На тях се бе паднало да бъдат първи и последни. Защо не го знаеше по-рано! Стоеше безсмислено загледан пред себе си и само повтаряше: „Защо не го знаеше по-рано?“ Розовомутрестият бог, защитен от ажурната малка арка на беседката, изглеждаше като оживяла рисунка на старинен и много примитивен италиански майстор. Впрочем живи бяха само устните — те смешно замърдаха, без какъвто и да било синхрон със звученето на думите, сякаш всяка фраза но пътя си от тези устни до ушите на Артъом минаваше през безброй филтри и затова безнадеждно закъсняваше.

— Постарайте се да започнете съвместен живот... — добродушно боботеше Юп.

— Няма какво да започваме — отваряйки устни, изрече Артъом. — Не ни остана нищо. Освен да губим.

Устните на розовото лице замряха на половин дума.

— Остана ни само да губим... — повтори Артъом.

И тогава някъде съвсем близо, досами лицето му, прозвуча вик.

— Млъкни! — викът долиташе от всички посоки, сякаш викаха едновременно в двете му уши. — НЕ ТЕ ЧУВАМ САМО АЗ!

Гледаше неподвижната маска на лицето, без да разбира какво толкова страшно е произнесъл; но след това изведнъж лицето се изкриви и в абсолютната тишина устните се размърдаха, заповтаряха безшумно току-що заглъхналите думи.

Артъом се втурна към изхода. Фигурата на прага не се помръдна, не се отдръпна встрани и Артъом, който инстинктивно очакваше да срещне обичайната лепкава преграда, не я срещна, и по инерция профуча през Юп, както се прекосява светлинен лъч. Но не смееше нито да се замисли за това, нито да се озърне. Летеше към къщичката,

защото знаеше, че с думите си, на които не придаде никакво значение, бе пуснал някаква адска пружина. „Остана ни само...“

Дьониз лежеше по очи и алените езици на ефирните ѝ дрехи като изкуствен пламък на бутафорна камина се люшнаха над нея. Ръцете, изненадани, лежаха с дланите нагоре.

„Остана ни само да губим...“

Ако на лицето ѝ се бе отразила поне сянка на ужас или страдание, той нямаше да посмее да я докосне; не, само учудване, смирено учудване и очакване, сякаш към нея плуваше нещо бавно и ни най-малко страшно.

Да — боговете са решили да догледат спектакъла докрай. И той сам им подсказа съдържанието на последната картина. На тях им беше абсолютно все едно какво значи „да обичаш“. Но затова пък сигурно им се е сторило безкрайно интересно какво е това „да губиш“.

Какво са направили с нея?

Вдигна я на ръце, пренесе я на канапето. Свят, в който всичко е „просто“. Просто дървета, просто цветя, просто лица.

Просто смърт.

Не, не просто. Смърт театрална, смърт с антични сандали, в пурпурен синтетичен хитон.

Артъом взе нож и разряза плъзгащата се като рибешки вътрешности коприна. Кротко, сякаш се страхуваше да не я събуди, той събличаше Дьониз, хвърляше на пода парцали от фантастичната ѝ премяна. Светотатство? Не. Пречистване.

Обикновен чаршаф със седемцифрен номер в ъгълчето и земен мирис от обществената пералня. Майка му разправяше, че леля Паша я загърнали в чаршаф и с една детска шейничка я откарали на смоленското гробище. Но трапът бил изкопан не на смоленското гробище, а малко по-далеч, през една рекичка, но мама нямала повече сили да стигне дотам и поседнала край трамвайната спирка, докато не се приближил някакъв военен със също такава шейничка, само че неговият мъртвец бил увит в хубаво одеяло, и тъй мълком завързал мамината шейничка за своята и тихо тръгнал по моста, докато не подминал бившето трамвайно колело, където започвало друго гробище, мъничко, а трапът бил отвъд второто гробище, а после мама се сепнала, дето си дала шейничката — нали трябвало да откарат и другите две сестри...

Не беше свидетел, беше го чул, както хората знаят за хилядите разпнати покрай виа Апия, за десетките хиляди изгорени от инквизицията, за стотиците хиляди изтерзани в концлагерите, за милионите убити през войната. Това знание не му тежеше, то лесно се забравяше, носеше го в себе си леко и го забравяше като всеки съвременен млад дебелак, то не позволяваше косата му да побелява, не го побъркваше, не го караше да разбива главата си о някоя стена.

Това бяха минути, в които още беше способен да мисли, да се измъчва, да си спомня — може би не минути, а часове. Защото, когато хвана ръцете на Дьониз, те бяха вече толкова тежки, сякаш носеха мъката на осемдесетте милиарда смърти на Земята.

Опита се да скръсти ръцете ѝ на гърдите — не се прегъваха.

И изчезна всичко освен безкрайния ужас пред тия несгъващи се ръце. Дьониз я нямаше вече.

Нямаше я Дьониз.

Целуваше тялото ѝ, както не се целуват живите. Светотатство ли е? О, нека да бъде хиляди пъти светотатство, но може ли изобщо да е нещо? Няма вече зло и добро, няма нощ и ден, няма нито тебе, нито мен.

Няма я Дьониз.

Загърна тялото ѝ, както момиченцата повиват куклите си. Взе я на ръце и излезе в ослепителното сияние на деня, което досега не бе преминало в нощна тъма.

Витриолната зеленина на неполюшваните от вятъра дървета, криволиците на тясната пътека, голите петна на цветните поляни. Той я носеше към някой гъсталак, както дивите животни отнасят плячката си, но гъсталак нямаше и той не можеше да я скрие от развратните месести рози, от вонящите на благовония ручей, от сладникавата сантименталност на беломраморните беседки. Вървеше без път, задъхан от непомерната тежест, заслепен от гняв, от безсилието да намери в този блестящ, седемцветен свят поне едно тъмно кътче, където да скрие Дьониз.

Вече престана да разбира какво става наоколо и само краката му, затъващи до глезените, напомниха, че отдавна не е в градината.

Наоколо беше само пясък. Жълтеникавосив, потискащ. Безкраен. Артъом пусна товара си и няколко минути седя, опитвайки се да спре треперенето на отмалелите си, безчувствени ръце. После, както бе на

колене, започна да изгребва пясъка. Тънката струяща маса не се подчиняваше, сриваше се обратно в тясната продълговата равнина. Още малко. Е, стига толкова.

Пълни шепи пясък. Огромни, тежки шепи. Изгребал бе толкова, че да стигне за цял град, приказен град с пирамиди и лабиринти, щедър град, с козунаци и краваи, наредени посред улиците. На пясъка край реката изпекохме пирожки... Край реката, край реката... Преди човек да умре от жажда, полудява... изпекохме...

Той наистина умираше не от любов и не от мъка — от това се умира много по-бавно, — а от жажда, но нямаше сила, която да го принуди да поеме дори глътка вода от тази планета, от този проклет свят. На пясъка край реката... Нажеженият пясък се наби под черепната му кутия — достатъчна бе и най-мъничката, едва мръднала мисъл и острият парещи кристалчета се впиха в мозъка — тогава настъпи кратката хладина на безсъзнанието. А след това отново небето, бухнало от сивата прегрята пара, и слягащото се възглаве, и спокойното лице на Дьониз, обърнато към небесата.

Минаваха часове, дни, години, а той не можеше да вдигне две шепи пясък и да засипе това лице. Лежеше и гледеше, дорде имаше сили да гледа. Нейната смърт беше негова смърт. Това бе всичко, което му остана от Дьониз.

А после минаха хиляди години и той нямаше повече сили да гледа и не видя как отдясно и отляво, рушейки този кукленски свят, се надигнаха морави смерчове. И само грохотът, пулсиращ и усиливащ се и оставащ някъде назад, го накара за миг да се окопоти и той разбра, че Юп, тъй и не можал да си спомни какво значи „да обичаш“, си е спомнил другото.

Спомнил си е какво значи „да губиш“ и движен от горестната и справедлива сила на този спомен, е монтирал смъртоносни фотонни двигатели на исполинския кораб и помита от своята планета живелите дълго и предълго богове и с цялата мощ на стартовия удар им въздава боговото.

Първото нещо, което усети, бе вятърът, истински, мокър и шибаш; след това — влажната земя, тук-таме покрита с помръзнала,

едва-едва набола лобода, и досами бузата си — ледена кахлена мозайка на облицовъчна плоча.

Артъом се надигна. На десетина крачки се извисяваше неговият блок, невероятно огромен, забил антени в утринното есенно небе. Но блокът вече не беше последен в края на града. Точно под прозорците му, нахално промъкнала се на тясната цветна алея, се бе разпростряла строителна площадка с неизменните купища тухлени парчетии, с чакъл и пясък, с изпръскани с вар и обречени на изгаряне дъски, с унилия екскаватор, отдалеч приличащ на динозавър с прекършена шия, с провинциалната човка на уличната чешма и режещата ръждива капка.

Капките чукаха по парче ламарина, сякаш удряха със сребърни копитца. Артъом се изправи и с големи усилия тръгна към този звук. Нещо странно ставаше с него, а какво, не можеше да разбере и дори не можеше свързано да опише състоянието си, защото така е само в детството, когато плачеш неудържимо и дълго, толкова дълго, че заспиваш, а после се събуждаш един такъв лек и тъжен и в първия миг не можеш да си спомниш защо си плакал.

Той вървеше по кахления трошляк, щастлив, че нищо не знае, че се освобождава от нещо мъчително и по чудо забравено, вървеше и се молеше — само да не си спомня, само да не си спомня; но страхът му бе напразен и всичко, що лежеше между преддверието на пролетния празник и това септемврийско утро, бе скрито зад седем врати и заключено със седем катинара, та никакво усилие на паметта да не може да ги измъкне.

Вървеше по тухлени парчетии, подмяташе с върха на обувките си дяволските клинове на изпочупени въглородни електроди, плъзгаше се по ледунките на още непоставено, но вече счупено стъкло, и всяка крачка по набоклученото парче земя, което раждаше дом, комуто е съдено за кратко време да бъде последен в града — всяка такава крачка бе нова безкрайност, отделяща го от черната бездна на сякаш завинаги изчезналото лято.

А после спря.

Защото там, отвъд капещата желязна чешма, имаше пясък, ситен, жълтосив, ронлива могилка, там беше спокойното лице на Дъониз, обърнато към есенното ленинградско небе.

Острата болка на паметта го докосна и го стегна, стягаше го все по-силно и по-силно, докато стана толкова нетърпима, че повече нямаше накъде, за да си остане такава за през целия му живот. И тогава той каза:

— Благодаря, Юп.

Никой не му отвърна и Артър разбра, че последният от „безсмъртните“ справедливо е въздал и на самия себе си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.